

काठमाडौं महानगरपालिका राजस्व ऐन, २०७५

स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित मिति

२०७५।३।३२

प्रस्तावना : काठमाडौं महानगरपालिकामा वित्तीय सुशासन कायम गर्दै, उपलब्ध स्रोत र साधनको उच्चतम, न्यायपूर्ण एवं प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्न तथा नेपालको संविधानले अङ्गीकार गरेको प्रगतिशील गरेको अवधारणालाई आत्मसात गरी स्थानीय तहको कर तथा राजस्वसम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न र जनउत्तरदायी, पारदर्शी, प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्ने उद्देश्यले स्थानीय कर, सेवा शुल्क तथा दस्तुर निर्धारणलाई वैज्ञानिक बनाउने एवं सङ्कलनलाई सरल र व्यवस्थित गर्नु वाञ्छनीय भएकोले काठमाडौं महानगरपालिका नगर सभाद्वारा नेपालको संविधानको धारा २२६ को उपधारा (१) र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम यो ऐन जारी गरिएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस ऐनको नाम “काठमाडौं महानगरपालिका राजस्व ऐन, २०७५” रहेको छ ।
 - (२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ ।
२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-
 - (क) “**उपप्रमुख**” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको उपप्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।
 - (ख) “**कम्पनी**” भन्नाले प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम स्थापना भएको कम्पनीलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम स्थापित संगठित संस्थालाई समेत जनाउँदछ ।
 - (ग) “**कर अधिकृत**” भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा (८४) बमोजिम नियुक्त काठमाडौं महानगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले दफा (६) अनुसार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतद्वारा प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्ने महानगरपालिकाको अधिकृत कर्मचारीलाई समेत जनाउँदछ ।

- (घ) “कर एकाइ” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकामा करसम्बन्धी काम कारवाही र निर्णय गर्ने काठमाडौं महानगरपालिकाको विभाग, महाशाखा, शाखा वा वडा कार्यालयलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कर सङ्कलन वा व्यवस्थापनका लागि तोकिएको अन्य एकाइलाई समेत बुझाउँदछ।
- (ङ) “करदाता” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकालाई कर, शुल्क, सेवा शुल्क, दस्तुर बुझाउनुपर्ने कर्तव्य भएको व्यक्ति वा काठमाडौं महानगरपालिकाको भौगोलिक क्षेत्राधिकारभित्र महानगरपालिका वा अन्य कुनै व्यक्ति वा सङ्घ संस्थासँग सम्झौताको माध्यमबाट व्यवसाय वा कारोबार वा उपयोग गरी आएको व्यक्ति वा संस्थालाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कर अधिकृतले कुनै करको विवरण बुझाउन सूचना दिएको वा कुनै कारवाही प्रक्रिया सुरु गरेको व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ।
- (च) “कर निर्धारण” भन्नाले यस ऐन अनुसार कर निर्धारण गर्ने कार्यलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले पुनः कर निर्धारण र अतिरिक्त कर निर्धारण कार्यलाई समेत जनाउँदछ।
- (छ) “कर राजस्व” भन्नाले ऐनको परिच्छेद-४ बमोजिम लागने करलाई सम्झनु पर्छ।
- (ज) “कार्यपालिका” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको नगर कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ।
- (झ) “कार्यालय” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिका र मातहतका वडा कार्यालय समेतलाई सम्झनु पर्छ।
- (ञ) “गैरकर राजस्व” भन्नाले ऐनको परिच्छेद-१४ बमोजिम लागेको गैरकर राजस्वलाई सम्झनु पर्छ।
- (ट) “जग्गा” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाको नाममा दर्ता कायम रहेको वा कानूनबमोजिमको कुनै प्रमाण भएको जग्गालाई सम्झनु पर्छ।
- (ठ) “प्रमुख” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ।
- (ड) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८४ बमोजिम नियुक्त

काठमाडौं महानगरपालिकाको प्रशासकीय प्रमुखको रूपमा काम गर्ने कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ ।

- (ढ) “**फर्म**” भन्नाले प्रचलित कानूनबमोजिम दर्ता भएको वा दर्ता नभएको जुनसुकै फर्मलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ण) “**बाह्य विज्ञापन**” भन्नाले काठमाडौं महानगर क्षेत्रभित्र कुनै पनि व्यक्ति, संस्था, कम्पनी, फर्मले आफ्नो सेवा वा वस्तुको बजारीकरण गर्न एक वा एकभन्दा बढी स्थानहरूमा प्रचारप्रसारको लागि राखिने व्यवसायिक विज्ञापन सामग्रीहरू फ्लेक्स बोर्ड, होर्डिङ्ग बोर्ड, नियोन साईन, डिजिटल बोर्ड, ग्लोसाईन बोर्ड, बाह्य विज्ञापनका अन्य सामग्री, सवारी साधनमा राखिने सबै किसिमका विज्ञापनलाई बाह्य विज्ञापनलाई सम्झनु पर्छ ।
- (त) “**भवन**” भन्नाले नियमानुसार नक्सापास गरी वा नगरी घेरा बनाई निर्माण भएका घर, टहरा वा अन्य यस्तै प्रकृतिका संरचना समेतलाई सम्झनुपर्छ ।
- (थ) “**मन्त्रालय**” भन्नाले स्थानीय तह हेर्ने नेपाल सरकारको मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्छ ।
- (द) “**महानगरपालिका**” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
- (ध) “**वडा**” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको वडालाई सम्झनु पर्छ ।
- (न) “**वडा अध्यक्ष**” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको वडाका वडा अध्यक्षलाई सम्झनु पर्छ ।
- (प) “**वडा समिति**” भन्नाले संविधानको धारा २२२ को उपधारा ४ र धारा २२३ को उपधारा ४ बमोजिम गठित वडा समितिलाई सम्झनु पर्छ ।
- (फ) “**व्यक्ति**” भन्नाले कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएको जुनसुकै व्यक्ति, कम्पनी, फर्म, एवं सङ्घ संस्था समेतलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ब) “**संविधान**” भन्नाले नेपालको संविधानलाई सम्झनु पर्छ ।
- (भ) “**सम्पत्ति**” भन्नाले करदाताको महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको सम्पूर्ण घर र जग्गालाई सम्झनु पर्छ ।

- (म) “सम्पत्ति कर” भन्नाले महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्तिको स्वामित्वमा रहेको एक वा एकभन्दा बढी घर र जग्गाको मूल्याङ्कन गरी उक्त मूल्यको आधारमा एकीकृत रुपमा लगाइने सम्पत्ति करलाई सम्झनु पर्छ ।
- (य) “सभा” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको नगर सभालाई सम्झनु पर्छ ।
- (र) “श्रेस्ता” भन्नाले कारोबार भएको व्यहोरा देखिने गरी खडा गरिएको हिसाव किताबको अभिलेखलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कारोबारलाई प्रमाणित गर्ने अन्य सबै प्रकारका कागजात, विद्युतीय प्रविधिबाट राखिएको अभिलेख र आर्थिक विवरण समेतलाई बुझाउँदछ ।

परिच्छेद-२

राजस्वको सिद्धान्त, क्षेत्र र आधार

३. राजस्वसम्बन्धी सिद्धान्त : (१) महानगरपालिकाको कर राजस्व सङ्कलन तथा व्यवस्थापन गर्दा देहायका सिद्धान्तलाई अवलम्बन गरिनेछ :-

- (क) तिर्न सक्ने क्षमताको सिद्धान्त,
 (ख) लाभको सिद्धान्त,
 (ग) समानता र सरलताको सिद्धान्त,
 (घ) प्रगतिशील करको सिद्धान्त,
 (ङ) निश्चितताको सिद्धान्त,
 (च) सुविधाको सिद्धान्त,
 (छ) स्वयं कर निर्धारणको सिद्धान्त ।

(२) गैरकर राजस्व सङ्कलन गर्दा उपलब्ध गराइने सेवा र सुविधा लाग्ने समयावधि, लागत, सञ्चालन र मर्मत सम्भार खर्चलाई आधार मानी दर निर्धारण गरिने छ ।

४. राजस्वका क्षेत्र र आधार : (१) महानगरपालिकाले देहायका विषयक्षेत्र र आधारमा राजस्व सङ्कलन गर्नेछ :-

- (क) महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका भवन र भवनले चर्चेको जग्गाको मूल्याङ्कनका आधारमा सम्पत्ति कर लगाइने छ ।

- (ख) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, कारखाना, जग्गा वा पोखरी पुरै वा आंशिक तबरले बहालमा दिई प्राप्त हुने आम्दानी र आम्दानी हुनेगरी अन्य कुनै सम्पत्ति बहालमा दिएकोमा त्यस्तो बहाल रकममा बहाल कर लगाइने छ ।
- (ग) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र दर्ता वा इजाजत प्राप्त गरी स्थापित उद्योग, व्यापार, व्यवसाय, सेवा र यस्तै प्रकारका जुनसुकै कारोबार गर्ने व्यक्ति, सङ्घसंस्था वा निकायलाई व्यवसायिक प्रकृति, आर्थिक कारोबार, स्थान विशेष र लगानीका आधारमा व्यवसाय कर लगाइने छ ।
- (घ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सम्पत्ति कर लागेको जग्गा बाहेकको अन्य जग्गामा भूमिकर (मालपोत) लगाइने छ ।
- (ङ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र गरिने सबै प्रकृतिका बाह्य विज्ञापनका सामग्रीमा विज्ञापनको प्रकृति, बनोट, आकार, प्रभाव र स्थान विशेषका आधारमा विज्ञापन कर लगाइने छ ।
- (च) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र चल्ने सवारी साधनहरूमा सवारी साधनको किसिमका आधारमा प्रदेश सरकारले तोकेबमोजिम सवारी साधन कर लगाइने छ ।
- (छ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र हुने र शुल्क लिई सञ्चालन गरिने जुनसुकै प्रकारको मनोरञ्जन व्यवसायमा मनोरञ्जनको प्रकृति, स्थान विशेष, कारोबार र सोका प्रभावका आधारमा प्रदेश सरकारले तोकेबमोजिम मनोरञ्जन कर लगाइने छ ।
- (ज) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले प्रचलित कानूनले निषेध गरिएका बाहेकका ऊन, खोटो, जडिबुटी, वनकस, कवाडी माल र अन्य मृत वा मारिएका जीवजन्तुको हाड, सिङ्ग, प्वाँख, छाला जस्ता वस्तुको व्यवसायिक कारोबार गरेबापत जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर लगाइने छ ।
- (झ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र तोकिएका पर्यटकीयस्थलहरूमा पर्यटक प्रवेश गर्दा पर्यटन शुल्क लगाइने छ ।
- (ञ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै सवारी साधनलाई पार्किङ्ग सुविधा उपलब्ध गराएबापत सवारी साधनको किसिम,

स्थान विशेष र पार्किङ्ग अवधिका आधारमा पार्किङ्ग शुल्क लगाइने छ ।

- (ट) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र आफूले निर्माण, रेखदेख, वा सञ्चालन गरेका वा सार्वजनिक ऐलानी पर्ती जग्गा वा भवनमा हाटबजार वा पसल वा सडक वा बाटो किनार वा विशेष मेला पर्वमा तोकिएबमोजिम बहाल विटौरी शुल्क लगाइने छ ।
- (ठ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका घर जग्गा वा अन्य सम्पत्तिहरुको रजिष्ट्रेसन पारित गर्दा प्रदेश सरकारले तोकेबमोजिम रजिष्ट्रेसन शुल्क लगाइने छ ।
- (ड) महानगरपालिकाबाट प्रवाह गरिने सेवामा तोकिएबमोजिम अन्य सेवा शुल्क तथा दस्तुर लगाइने छ ।
- (ढ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र प्रचलित कानूनबमोजिम कर्तव्य र दायित्व निर्धारण गरिएका व्यक्तिले गर्नु गराउनुपर्ने कार्य नगरे नगराएमा र नगर्नु नगराउनुपर्ने कार्य गरे गराएमा तोकिएबमोजिम दण्ड, जरिवाना लगाइने छ ।
- (ण) यस दफाअन्तर्गतका अन्य खण्डहरुमा उल्लेखित भएकाबाहेक प्रचलित कानूनद्वारा महानगरपालिकाको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्न आएका अन्य कर, दस्तुर तथा शुल्क लिन सकिने छ ।

(२) प्रचलित कानूनले महानगरपालिकालाई अन्य कर तथा गैरकर राजस्वको क्षेत्राधिकार थप भएमा आर्थिक ऐनले तोकिएको आधारमा राजस्व असुल गरिने छ ।

परिच्छेद-३

सम्पत्ति करसम्बन्धी व्यवस्था

५. **विवरण दाखिल गर्नुपर्ने** : (१) प्रत्येक सालको आश्विन मसान्तसम्ममा यो ऐनअन्तर्गत सम्पत्ति कर तिर्नुपर्ने कर्तव्य तथा दायित्व भएका व्यक्तिले साधारणतः आफू बसोबास गरेको वडा कार्यालयसमक्ष आफ्नो सम्पत्तिको विवरण तोकिएको ढाँचामा दाखिल गर्नु गराउनुपर्ने छ ।

तर करदाताले आश्विन मसान्तभित्र सम्पत्तिको विवरण पेश नगरेको अवस्थामा महानगरपालिकामा रहेको अभिलेखको आधारमा कर निर्धारण गर्न सकिने छ ।

(२) यस ऐनबमोजिम सम्पत्ति कर तिर्नुपर्ने व्यक्ति नाबालक, शारीरिक वा मानसिक अपाङ्गता भएका व्यक्ति भएमा निजको सम्पत्तिको विवरण दाखिल गर्ने गराउने कर्तव्य निजको संरक्षकको हुने छ ।

(३) एकभन्दा बढी व्यक्तिहरूको स्वामित्वमा रहेको सम्पत्तिको विवरण त्यस्तो संयुक्त स्वामित्व भएका व्यक्तिहरूमध्ये कुनै एक व्यक्तिले दाखिल गर्न सक्ने छ ।

(४) एकभन्दा बढी वडा क्षेत्रमा सम्पत्ति हुने करदाताले पेस गर्नुपर्ने सम्पत्तिको विवरणमा त्यस्तो करदाताले आफ्नो सबै घर जग्गाको फाँटवारी तथा आफूले अन्तिम कर निर्धारण गराउन चाहेको सम्पत्ति रहेको वा बसोबास भएको वडा कार्यालयमा पेस गर्नुपर्ने छ ।

(५) करदाताले महानगरपालिका क्षेत्रभित्रको आफ्नो स्वामित्वको सम्पत्तिमा थपघट भएमा आर्थिक वर्ष सुरु भएको मितिले तीन महिनाभित्र महानगरपालिकाको सम्बन्धित वडा कार्यालयमा सोको विवरण पेस गर्नुपर्ने छ ।

(६) महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको घरजग्गाको अभिलेख दुरुस्त राख्नुपर्ने छ ।

६. **सम्पत्तिको मूल्याङ्कन** : (१) सम्पत्ति कर निर्धारण प्रयोजनको लागि महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको भवन संरचनाको सम्पूर्ण क्षेत्रफल र उक्त भवन संरचना रहेको जग्गा र सो भवन संरचनाले ओगटेको क्षेत्रफल बराबरको थप जग्गा वा पाँच हजार चार सय छयहत्तर वर्गफिट जग्गामध्ये जुन घटी हुन्छ त्यसलाई मूल्याङ्कनमा समावेश गरी कर निर्धारण गरिने छ ।

तर पाँच हजार चार सय छयहत्तर वर्गफिट (१ रोपनी) भन्दा बढीमा भवन निर्माण भएको रहेछ भने भवनले ओगटेको क्षेत्रफल बराबरको जग्गा र थप पाँच हजार चार सय छयहत्तर वर्गफिट (१ रोपनी) जग्गा मूल्याङ्कनमा समावेश गरी कर निर्धारण गरिने छ ।

(२) महानगरपालिकाबाट नक्सा स्वीकृत हुँदा निजले पेस गरेको जग्गामापछि घर र जग्गा थप हुन आएमा सो घर जग्गा समेत समावेश गरी कर निर्धारण गरिने छ ।

(३) उपदफा (१) र उपदफा (२) बमोजिम कर निर्धारणको लागि कायम भएको जग्गा कटाएर बाँकी रहेको जग्गामा भूमिकर मात्र लगाई असुल गरिने छ ।

(४) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्तिको आफ्नै स्वामित्वमा रहेको जग्गामा नक्सापास गरी वा नगरी, चौघेरा हाली निर्माण भएको स्थायी वा

अस्थायी घर, टहरा, छप्पर, सेड जस्ता संरचना समेतलाई सम्पत्ति कर प्रयोजनका लागि घर मानी मूल्याङ्कन गरी कर निर्धारण गरिने छ ।

(५) आर्थिक वर्षको पहिलो दिन जसको स्वामित्वमा सम्पत्ति रहेको छ सो सम्पत्ति सोही व्यक्तिको नाममा रहेको मानी कर निर्धारण गरिने छ । कुनै सम्पत्ति एकभन्दा बढी व्यक्तिहरुको संयुक्त स्वामित्वमा रहेकोमा स्वामित्व स्पष्ट भएकोमा सोही अनुसार अन्यथा संयुक्त स्वामित्व मानी कर निर्धारण गरिने छ ।

(६) कर निर्धारण प्रयोजनका लागि घर र जग्गाको मूल्यकायम गर्दा तोकिएबमोजिमको दर अनुसार गरिने छ ।

(७) सम्पत्ति कर निर्धारणका लागि सम्पत्ति मूल्याङ्कन देहायबमोजिमका आधारमा गरिनेछ :-

- (क) घर जग्गाको आकार, प्रकार र बनोट,
- (ख) घर जग्गाको प्रचलित बजार मूल्य तथा घरको हकमा हास कट्टीपछिको मूल्य,
- (ग) घर र जग्गाको व्यापारिक वा आवासीय उपयोगको अवस्था,
- (घ) कुनै घर वा घरको केही भाग भत्केकोले सो भाग मूल्याङ्कनमा समावेश नगरी कर निर्धारण गरी पाउँ भनी कुनै करदाताले निवेदन दिएमा सम्बन्धित वडाका प्राविधिकले दिएको स्थलगत प्रतिवेदन ।

७. सम्पत्ति मूल्याङ्कन दर : सम्पत्ति (घर र जग्गाको) मूल्याङ्कन दर आर्थिक ऐनले तोकेबमोजिम हुने छ ।

८. सम्पत्ति मूल्याङ्कन दर निर्धारण सुभाब समिति : (१) सम्पत्ति कर प्रयोजनको लागि घर जग्गा मूल्याङ्कन दर निर्धारण गर्न देहायबमोजिम सम्पत्ति मूल्याङ्कन दर निर्धारण सुभाब समिति गठन गर्नेछ :-

(क) प्रमुख	- संयोजक
(ख) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- सदस्य
(ग) मालपोत कार्यालयको प्रमुख	- सदस्य
(घ) भवन निर्माण इजाजत विभागको विभागीय प्रमुख	- सदस्य
(ङ) निजी क्षेत्रको विषयविज्ञ प्रतिनिधि	- सदस्य

(च) राजस्व विभागको विभागीय प्रमुख - सदस्य सचिव

(२) सम्पत्ति मूल्याङ्कन दर निर्धारण सुझाव समितिले आवश्यकता अनुसार अन्य विषयविज्ञ तथा कार्यपालिका सदस्यलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्ने छ ।

(३) सम्पत्ति मूल्याङ्कन दर निर्धारण सुझाव समितिले प्रत्येक २ वर्षमा घर र जग्गाको मूल्याङ्कनका आधार र दररेट परिमार्जन गरी महानगरपालिकासमक्ष सुझाव पेश गर्ने छ ।

(४) समितिले आफ्नो काम कारवाहीलाई व्यवस्थित गर्न उपसमिति गठन गर्न सक्ने छ ।

९. संयुक्त तथा सामूहिक आवासको सम्पत्ति कर निर्धारण : (१) बहुतले सामूहिक आवास (अपार्टमेन्ट वा फ्ल्याट) वा संयुक्त आवास (हाउजिङ्ग) वा कुनै घरको विभिन्न तलाहरु वा एकै तलामा पृथक-पृथक स्वामित्व रहेकोमा त्यस्तो पृथक-पृथक स्वामित्व भएका भागहरु वा तलाहरुको सम्पत्ति कर सम्बन्धित स्वामित्ववाला व्यक्तिहरुको नाममा देहायबमोजिम निर्धारण गरी असुल उपर गरिनेछ :-

(क) बहुतले सामूहिक आवास (अपार्टमेन्ट वा फ्ल्याट) को हकमा जे-जति क्षेत्रफलको अपार्टमेन्ट वा फ्ल्याट राजीनामा वा स्वामित्व हस्तान्तरणको लिखत पारित गरी हक हस्तान्तरण भएको छ सोही बराबर घर (अपार्टमेन्ट वा फ्ल्याट) को क्षेत्रफल कायम गरिने छ ।

(ख) बहुतले सामूहिक आवास (अपार्टमेन्ट वा फ्ल्याट) को जग्गाको क्षेत्रफलकायम गर्दा राजीनामा वा स्वामित्व हस्तान्तरणको लिखतमा उल्लेख भएको भए सोही जग्गाको क्षेत्रफल र उल्लेख नभएको भए घर (अपार्टमेन्ट वा फ्ल्याट) को स्वामित्व बराबरको क्षेत्रफल मानी सोको दुई गुणा बराबरको जग्गाको क्षेत्रफलकायम गरिने छ ।

(ग) माथि खण्ड (क) र (ख) मा उल्लेख भएबमोजिम हुन आउने घर र जग्गाको क्षेत्रफललाई आधारमानी स्वीकृत दरअनुसार मूल्याङ्कन गरी कर निर्धारण गरिने छ ।

(घ) संयुक्त आवास (हाउजिङ्ग) को जग्गाको क्षेत्रफलको हकमा राजीनामा वा हक हस्तान्तरणको लिखतमा उल्लेख भए बराबरको जग्गाको क्षेत्रफलकायम गरिने छ ।

(२) महानगरपालिकाले तोकेको अवधिभित्र सामूहिक आवास वा

संयुक्त आवास निर्माण भएका आवास बिक्री नभई बाँकी रहेको स्टकमा सम्पत्ति कर लाग्ने छैन ।

तर अनुगमन गर्दा त्यसरी बिक्री नभएको स्टकको कुनै प्रकारले उपयोग भएकोमा त्यस्तो स्टकमा कर लाग्ने छ ।

(३) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा महानगरपालिकाको स्वीकृत लिई निर्माण भएको संयुक्त आवास वा सामूहिक आवासको सामूहिक उपभोगमा रहने बेसमेण्ट, बगैँचा, पार्किङ तथा सडक क्षेत्रमा सम्पत्ति कर लगाइने छैन ।

(४) व्यावसायिक प्रयोजनको लागि निर्माण गरी बिक्री भएको (मल/सपिङ्ग कम्प्लेक्स/सपिङ्ग सेन्टर आदि) मा खरिद बिक्री हुने पसल, कोठा तलाको हकमा समेत उपदफा (१) बमोजिम कर निर्धारण गरिने छ ।

१०. लिज सम्भौताबमोजिमको सम्पत्तिमा कर लाग्ने : (१) कुनै व्यक्ति वा संस्थाको नाममा जग्गाको स्वामित्व भई अर्को व्यक्ति वा संस्थाले भवन वा अन्य भौतिक संरचनाको निर्माण, विकास र सम्बर्द्धन गरी भोग गरेको भए त्यस्तो सम्पत्तिको नियमानुसार लाग्ने सम्पत्ति कर तिर्नुपर्ने दायित्व निजहरुबीच भएको सम्भौतामा स्पष्ट उल्लेख गरिएको हकमा सोहीबमोजिम हुने छ । यदि सम्भौतामा स्पष्ट प्रावधान उल्लेख नगरिएको भएमा सम्पत्तिको भोग गर्ने वा लिजमा लिने व्यक्ति वा संस्थाले यस परिच्छेदबमोजिमको कर दाखिला गर्नुपर्ने छ ।

(२) माथि उपदफा (१) बमोजिमको लिज सम्भौता भड्ग भएमा वा कार्यान्वयन नभई सम्भौताको यथार्थ परिपालना नगरिएको अवस्थामा सम्पत्ति कर तिर्ने दायित्व सम्बन्धित जग्गाधनीको हुने छ ।

(३) प्रचलित नेपाल कानून र यस परिच्छेदबमोजिम सम्पत्ति कर छुट हुने व्यक्ति वा निकायको जग्गामा व्यवसायिक प्रयोजनका लागि भवन निर्माण गरी उपयोग गरेको भए उक्त भवन र सो भवनले चर्चेको जग्गामा सम्पत्ति भोग गर्ने व्यक्ति वा संस्थाबाट यस परिच्छेदबमोजिम सम्पत्ति कर लगाई असुल उपर गरिने छ ।

(४) सम्पत्ति कर छुट हुने व्यक्ति वा निकायको जग्गामा एउटा प्रयोजनको लागि बनाएको भवन सो प्रयोजन परिवर्तन गरी व्यवसायिक प्रयोजनमा प्रयोग गरेको पाइएमा कर अधिकृतले कर निर्धारण गरी कर असुल गर्ने छ ।

११. सम्पत्तिको विवरण पेश गर्न आदेश दिन सक्ने : (१) सम्पत्ति कर निर्धारण प्रयोजनका लागि कर अधिकृतले सम्बन्धित करदातालाई सम्पत्ति विवरण पेश गर्न आदेश दिन सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम आदेश प्राप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र सम्बन्धित करदाताले तोकिएको ढाँचामा विवरण दाखिला गर्नु गराउनुपर्ने छ । उल्लिखित म्यादभित्र विवरण दाखिला गर्न नसकेमा सो कुराको लिखित सूचना म्यादभित्रै कर अधिकृतलाई दिनुपर्ने छ । यसरी सूचना प्राप्त भएमा कर अधिकृतले बढीमा ३० दिनको म्याद थप गर्न सक्ने छ ।

१२. **सम्पत्ति करको असुली** : (१) महानगरपालिकाले कायम गरेको करयोग्य सम्पत्तिको मूल्याङ्कन र सोबमोजिम लाग्ने बाँकी बक्यौता सम्पत्ति कर भुक्तानीका लागि करदातासमक्ष समयसीमा तोक्यो कर निर्धारण आदेश पठाउन सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कर निर्धारण आदेश प्राप्त भएको मितिले पैतिस दिनभित्र कर बुझाउनुपर्ने छ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको म्यादभित्र करदाताले कर दाखिला नगरेमा निजले बुझाउनुपर्ने कर रकमको वार्षिक दस प्रतिशतका दरले जरिवानासमेत लगाइ सरकारी बाँकीसह देहायबमोजिम गरी कर असुल उपर गरिनेछ :-

- (क) महानगरपालिकाबाट करदातालाई प्रदान गरिने सेवाहरु रोक्का गर्ने,
- (ख) करदाताको चल, अचल सम्पत्ति रोक्का गर्ने,
- (ग) करदाताको नाममा कुनै सरकारी कार्यालय वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएको संगठित संस्थामा रहेको धरौटी वा त्यस्तो कार्यालय वा संस्थाले करदातालाई तिर्नु वा बुझाउनुपर्ने रकम रोक्का गर्ने वा त्यस्तो रकम दाखिल गर्न लगाउने,
- (घ) करदाताको कारोबार रोक्का गर्ने,
- (ङ) करदाताको नाममा रहेको चल वा अचल सम्पत्तिबाट सबै वा केही एक पटक वा पटक-पटक गरी प्रचलित कानूनबमोजिम लिलाम-बिक्री गर्ने ।

(४) उपदफा (३) को खण्ड (ङ) बमोजिम करदाताको सम्पत्तिको लिलाम- बिक्रीको कारवाही सुरू भै सकेपछि लिलाम- बिक्री समाप्त हुनु अगावै कर रकम दाखिल गर्न ल्याएमा लाग्ने कर रकमको सयकडा पाँचका दरले थप शुल्कसमेत लिई लिलाम- बिक्री बन्द गर्न सकिने छ ।

(५) उपदफा (३) को खण्ड (ङ) बमोजिम करदाताको सम्पत्तिको लिलाम- बिक्रीबाट प्राप्त भएको रकम निज करदातासँग असुल गर्न बाँकी

भएको रकमभन्दा बढी भएमा त्यस्तो बढी भएको रकम करदातालाई फिर्ता गरिने छ ।

(६) उपदफा (३) को खण्ड (ड) बमोजिम करदाताको सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्दा कसैले सकार नगरेमा त्यस्तो सम्पत्तिको स्वामित्व महानगरपालिकामा सर्ने छ ।

१३. **कर पुनःनिर्धारणका लागि निवेदन दिन सकिने** : (१) कुनै कर अधिकृतबाट गरिएको सम्पत्तिको मूल्याङ्कन वा सम्पत्ति कर निर्धारणउपर करदातालाई चित्त नबुझेमा पैतिस दिनभित्र सम्पत्तिको पुनःमूल्याङ्कन वा पुनःकर निर्धारण गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसमक्ष निवेदन दिन सक्ने छ । यसरी पर्न आएको निवेदनअनुसार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई पुनःकर निर्धारण गर्नुपर्ने प्रष्ट आधारहरू भएमा निवेदन पर्न आएको मितिले १५ दिनभित्र सम्पत्ति कर पुनःनिर्धारण गरी दिनुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट भएको निर्णयउपर चित्त नबुझेमा प्रमुखसमक्ष पुनरावेदन निवेदन दिन सकिने छ । यसरी पर्न आएको निवेदनउपर प्रमुखले ३० दिनभित्र सुनुवाइ गरी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गरेको निर्णय सदर, बदर, संशोधन वा पुनः कर निर्धारण गर्न आदेश गर्नुपर्ने छ ।

१४. **सम्पत्ति करमा समावेश नगरिने** : (१) कुनै घर वा भवन संरचना भत्कई वा भत्काई पाताल भएको अवस्थामा घरधनीले घर पाताल सिफारिससहित विवरण पेस गरेमा विवरण पेस गरेको आर्थिक वर्षसम्मको सम्पत्ति कर असुल गरी अर्को वर्षदेखि भत्किएको वा भत्काइएको घर वा भवन संरचना र उक्त संरचनाले चर्चेको जग्गामा घर, भवन जस्ता संरचनाको पुनर्निर्माण, नयाँ निर्माण नभएसम्म कर लाग्ने छैन । स्थलगत निरीक्षण गर्दा नयाँ भवन निर्माण सम्पन्न भइ प्रयोगमा रहेको देखिएमा सम्पत्ति कर निर्धारण गरी असुल उपर गरिने छ ।

(२) माथि उपदफा (१) बमोजिम सम्पत्ति कर छुटका लागि घर पाताल भएको सूचना महानगरपालिकासमक्ष दिनुपर्ने छ ।

१५. **बाटोको वर्गीकरण** : सम्पत्ति कर निर्धारणका लागि बाटोको वर्गीकरण देहायबमोजिम हुनेछ :-

- (क) १.७५ मिटर (५ फिट) सम्म चौडाई भएकोलाई गोरेटो बाटो ।
- (ख) १.७५ मिटर (५ फिट) देखि ४ मिटर (१३ फिट) सम्मको ईटा/ब्लक/ढुङ्गा नछापिएको वा ढलान वा कालोपत्रे नगरिएकोलाई सहायक कच्ची बाटो

- (ग) १.७५ मिटर (५ फिट) देखि ४ मिटर (१३ फिट) सम्मको ईटा/ब्लक/दुङ्गा छापिएको वा ढलान वा कालोपत्रे गरिएकोलाई सहायक बाटो ।
- (घ) ४ मिटर (१३ फिट) देखि ८ मिटर (२६ फिट) सम्मका कालोपत्रे भएको वा नभएको बाटोलाई सडक ।
- (ङ) ८ मिटर (२६ फिट) भन्दा माथिका सबै बाटोलाई पथ ।
- (च) माथि खण्ड (क) देखि (ङ) सम्मका बाटोको वर्गीकरण जुनसुकै प्रकारले गरिएको भए तापनि सडक पेटी, सडकको उपयोग, स्थान विशेषको व्यवसायिक महत्त्व समेतका आधारमा कुनै निश्चित गोरेटो बाटो वा कच्ची मोटर बाटो वा सहायक मोटर बाटो वा सडक वा मूल सडकको विवरण उल्लेख गरी मूल्याङ्कन दर तोकिएकोमा सोही आधारमा कर निर्धारण गरिने छ ।

१६. **भूल सुधार गर्न सक्ने :** (१) यस ऐन बमोजिम सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गर्दा कुनै विवरणको वा गणितको भूलले गर्दा करको अङ्क घटीबढी हुने गरी कर निर्धारण भएको कुरा करदाताको निवेदन परी वा अन्य कुनै स्रोतबाट जानकारी हुन आएमा कर निर्धारण भएको मितिले दुई वर्षभित्र कर अधिकृतले सो भूलसुधार गरी पुनःकर निर्धारण गर्न सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) अनुसार कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्दा हुन आउने कर रकम पहिले निर्धारण भएको कर रकमभन्दा कम वा बढी हुने भएमा त्यस्तो कर निर्धारण आदेश दिनुअघि स्पष्ट कारण खोली एक तहमाथिको अधिकारीबाट निर्णय गराई स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

(३) उपदफा (१) अनुसार भूलसुधारबाट करको रकम पहिले निर्धारण भएको कर रकमभन्दा बढी हुने भएमा सो कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्नुअघि स्पष्ट कारण खोली निर्णय गराई करदातालाई सो सम्बन्धमा लिखित सूचना दिई आफूले तिर्नुपर्ने कर सम्बन्धमा सफाई पेस गर्ने मनासिब माफिकको मौका दिनुपर्ने छ ।

१७. **सम्पत्ति कर छुटसम्बन्धी व्यवस्था :** महानगरपालिकाले सम्पत्ति करमा छुट दिनुपर्दा देहायको आधारमा दिनु पर्नेछ :-

- (१) प्रत्येक आर्थिक वर्षमा नियमानुसार लाग्ने सम्पत्ति करमा आर्थिक ऐनले तोकेबमोजिम छुट दिन सकिने छ ।

- (२) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तह र कुटनैतिक नियोग कुटनीतिज्ञ तथा तिनका एजेन्सीको स्वामित्वमा रहेको घर जग्गामा सम्पत्ति कर लगाइने छैन ।

१८. **कर बक्यौतामा जरिवाना लाग्ने** : (१) कुनै व्यक्तिले सम्बन्धित आर्थिक वर्षभित्र सम्पत्ति कर दाखिला नगरेमा बक्यौता कर रकममा वार्षिक १० (दस) प्रतिशतका दरले जरिवाना लगाई असुल उपर गरिने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम जरिवाना निर्धारण गर्ने तरिका देहायबमोजिम हुनेछ :-

- (क) विगत आर्थिक वर्षहरूको कूल बक्यौता कर अंकमा वार्षिक १० प्रतिशत जरिवाना लाग्ने छ ।

१९. **कसूर तथा सजाय** : देहायका कार्य गर्ने व्यक्तिलाई एक हजार रुपैयाँदेखि पाँच हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा एक महिनादेखि तीन महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ :-

- (क) यस परिच्छेदबमोजिम आफ्नो कर्तव्यपालना गर्ने सिलसिलामा कर अधिकृतलाई बाधा विरोध गरेमा,
(ख) अन्य कुनै रूपमा यस परिच्छेदको कार्यान्वयनमा बाधा विरोध गरेमा ।

परिच्छेद-४

बहाल करसम्बन्धी व्यवस्था

२०. **विवरण दाखिल गर्नुपर्ने** : (१) यस ऐनबमोजिम घर जग्गा बहाल कर भुक्तानी गर्नुपर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले घर, जग्गा र अन्य सम्पत्ति बहालमा लगाएमा अनिवार्य बहाल सम्झौता गरी बहाल सम्झौता भएको मितिले सामान्यतया ३५ दिनभित्र कार्यालयसमक्ष बहालमा लगाएको आफ्नो सम्पत्तिको विवरण तोकिएको ढाँचामा दाखिल गर्नु गराउनुपर्ने छ ।

तर करदाताले उल्लेखित म्यादभित्र बहाल आयको विवरण पेस नगरेको अवस्थामा महानगरपालिकाको अभिलेखको आधारमा कर निर्धारण गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(२) यस ऐनबमोजिम बहाल कर तिर्नुपर्ने व्यक्ति नाबालक, शारीरिक वा मानसिक अपाङ्गता भएका व्यक्ति भएमा निजको बहाल आयको विवरण दाखिल गर्ने गराउने कर्तव्य निजको संरक्षकको हुने छ ।

(३) एकभन्दा बढी व्यक्तिहरूको स्वामित्वमा रहेको बहालमा दिएको सम्पत्तिको विवरण त्यस्तो संयुक्त स्वामित्व भएका व्यक्तिहरूमध्ये कुनै एक व्यक्तिले दाखिल गर्न सक्ने छ ।

(४) करदाताले महानगरपालिका क्षेत्रभित्रको आफ्नो बहाल आयमा थपघट भएमा वा बहालमा नलागेको अवस्थामा सामान्यतया ३५ दिनभित्र कार्यालयमा सोको विवरण एवं जानकारी पेस गर्नुपर्ने छ ।

(५) महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको बहाल करको अभिलेख दुरुस्त राख्नुपर्ने छ ।

२१. **बहाल करको दर** : बहाल कर निर्धारण प्रयोजनको लागि महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको जग्गा, भवन र अन्य सम्पत्तिको वार्षिक बहाल दर महानगरपालिकाको आर्थिक ऐनले तोकेबमोजिम हुने छ ।

२२. **स्रोतमै कर कट्टी गर्नुपर्ने** : (१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र कार्यालय निकाय, सङ्घ, संस्था, फर्म, कम्पनी जस्ता कानुनी व्यक्तिले बहाल भुक्तानी गर्दाकै बखत तोकिएको दरमा स्रोतमै बहाल कर कट्टी गरी महानगरपालिकामा दाखिला गर्नुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कट्टी गरिएको बहाल कर रकम कर कट्टी गरेको महिनापछिको अर्को महिनाको २५ गतेभित्र कार्यालयमा दाखिला गर्नुपर्ने छ ।

२३. **बहाल कर प्रयोजनका लागि बहाल अंकको निर्धारण** : (१) करदाताले आफूले बहालमा लगाएको बहाल रकम स्वयम् घोषणा गर्न सक्ने छ ।

(२) करदाताले गरेको स्वयम् घोषणा वा बहाल लिने दिनेबीच भएको सम्झौताबमोजिमको बहाल दर वा कुल बहाल रकम सूत्रबाट कायम हुने दर अनुसारको बहाल रकमभन्दा बढी हुन आएमा स्वयम् घोषणा वा सम्झौता अनुसारको रकमलाई बहाल-रकम मानी बहाल-कर असुल उपर गरिने छ ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम बहाल कर निर्धारण गर्न नसकिएमा प्रतिमहिना प्रतिवर्ग फिट न्यूनतम बहाल दर निर्धारण गर्दा देहायको सूत्रका आधारमा गरिनेछ :-

$$\text{बहाल दर} = \left\{ \frac{\text{जग्गाको प्रतिवर्ग मूल्य}}{१,००,०००} + \frac{\text{घरको प्रति वर्ग फिट मूल्य}}{१००} \right\} \text{ गुणक (C)}$$

(४) उपदफा (३) बमोजिम बहाल कर निर्धारण गर्दा सम्पत्ति कर प्रयोजनको लागि तोकिएबमोजिम कायम भएको जग्गाको प्रति आना मूल्य र घरको बनोटको लागि तोकिएबमोजिम कायम भएको घरको प्रति वर्गफिट मूल्यलाई आधार लिइने छ ।

(५) उपदफा (३) मा उल्लेखित सूत्रमा गुणक C (Coefficient) निर्धारण गर्दा बहाल वा भाडामा उपलब्ध गराउने भवन, घर पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, जग्गा वा पोखरी वा अन्य सम्पत्ति रहेको स्थान (Zoning / location), सडकसँगको अवस्था, उपयोग, व्यवसायिक महत्व, उपलब्ध सुविधाहरू, घरको फिनिसिंग, घरको बनौट, प्लिन्थ-एरिया, कार्पेट-एरिया, तला आदिलाई आधार लिई C (Coefficient) ०.२ भन्दा कम नहुने र २.० भन्दा अधिक नहुने गरी कायम गरिने छ ।

२४. **बहाल-करको असुली** : (१) यस परिच्छेदबमोजिम बहाल-कर तिर्नु बुझाउनुपर्ने दायित्व भएका तर अग्रिम कर कट्टी गरी दाखिला नगरेका करदाताले आफूले आमदानी गरेको बहाल आयमा लाग्ने बहाल कर प्रत्येक चार महिनामा महानगरपालिकामा तिर्नु बुझाउनुपर्ने छ । यसरी कर भुक्तान गर्दा पहिलो किस्ता मंसिर २५ गतेभित्र, दोश्रो किस्ता चैत्र २५ गतेभित्र, तेस्रो तथा अन्तिम किस्ता अर्को आर्थिक वर्षको श्रावण २५ गतेभित्र तिर्नु बुझाउनुपर्ने छ ।

तर कुनै करदाताले यस उपदफाबमोजिमको बहाल कर मासिकरूपमा बुझाउन यस उपदफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि महानगरपालिकाले कायम गरेको बहाल अंकको मूल्याङ्कन र सोबमोजिम लागेको बहाल कर भुक्तानीका लागि करदातासमक्ष समय सीमा तोकी विद्युतीय वा अन्य जुनसुकै माध्यमबाट कर निर्धारण आदेश पठाउन सक्ने छ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको अन्तिम किस्ता बुझाउने म्यादभित्रसमेत करदाताले कर दाखिला नगरेमा निजले बुझाउनुपर्ने बाँकी कर रकमको वार्षिक दस प्रतिशतका दरले जरिवानासमेत लगाई बाँकी बक्यौता कर असुल उपर गर्ने छ । माथि उपदफा (१) र (३) अनुसार बाँकी बक्यौता कर दाखिला नभएमा सरकारी बाँकीसरह देहायबमोजिम गरी असुल-उपर गरिनेछः-

- (क) महानगरपालिकाबाट करदातालाई प्रदान गरिने सेवाहरु रोक्का गर्ने,
- (ख) करदाताको चल, अचल सम्पत्ति रोक्का गर्ने,
- (ग) करदाताको नाममा कुनै सरकारी कार्यालय वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएको संगठित संस्थामा रहेको धरौटी वा त्यस्तो कार्यालय वा संस्थाले करदातालाई तिर्नु वा बुझाउनुपर्ने रकम रोक्का गर्ने वा त्यस्तो रकम दाखिल गर्न लगाउने,

(घ) करदाताको कारोबार रोक्का गर्ने,

२५. **भूलसुधार गर्न सक्ने** : (१) यस ऐनबमोजिम बहाल कर निर्धारण गर्दा कुनै विवरणको वा गणितको भूलले गर्दा करको अङ्क घटीबढी हुने गरी कर निर्धारण भएको कुरा करदाताको निवेदन परी वा अन्य कुनै स्रोतबाट जानकारी हुन आएमा कर निर्धारण भएको मितिले दुई वर्षभित्र कर अधिकृतले सो भूलसुधार गरी पुनः कर निर्धारण गर्न सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) अनुसार कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्दा हुन आउने कर रकम पहिले निर्धारण भएको कर रकमभन्दा कम वा बढी हुने भएमा त्यस्तो कर निर्धारण आदेश दिनुअघि स्पष्ट कारण खोली एक तहमाथिको अधिकारीबाट निर्णय गराइ स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

(३) उपदफा (१) अनुसार भूलसुधारबाट करको रकम पहिले निर्धारण भएको कर रकमभन्दा बढी हुने भएमा सो कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्नुअघि स्पष्ट कारण खोली निर्णय गराई करदातालाई सो सम्बन्धमा लिखित सूचना दिई आफूले तिर्नुपर्ने कर सम्बन्धमा सफाई पेस गर्ने मनासिब माफिकको मौका दिनुपर्ने छ ।

२६. **कसूर तथा सजाय** : (१) यस परिच्छेद बमोजिम कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएका कुनै व्यक्तिले कर एकाइमा दिएको कुनै जानकारी वा विवरण जानीजानी वा लापरवाहीसाथ पेस गरेको कारणले भ्रुष्ट वा भ्रमपूर्ण भएमा वा त्यस्तो व्यक्तिले त्यस्तो विषयका सम्बन्धमा कुनै खास कुरा वा विषयको जानकारी विवरणमा उल्लेख नगरी वा हटाई सो विवरण भ्रमपूर्ण हुन गएकोमा त्यस्तो व्यक्तिलाई पाँच हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा पन्ध्र दिनसम्म कैद वा दुवै सजाय हुने छ ।

(२) देहायका कार्य गर्ने व्यक्तिलाई पाँच हजार रुपैयाँदेखि दस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा एक महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ :-

(क) यस परिच्छेदबमोजिम आफ्नो कर्तव्यपालना गर्ने सिलसिलामा कर अधिकृतलाई बाधा विरोध गरेमा,

(ख) अन्य कुनै रूपमा यस परिच्छेदको कार्यान्वयनमा बाधा विरोध गरेमा ।

परिच्छेद-५

व्यवसाय करसम्बन्धी व्यवस्था

२७. **व्यवसायको दर्ता हुनुपर्ने** : (१) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहबाट ईजाजत प्राप्त गरी महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने सबै प्रकृतिका व्यवसाय सञ्चालन पूर्व अनिवार्य रूपमा महानगरपालिकामा

तोकिएबमोजिम दर्ता हुनुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन जारी हुनुभन्दा अगाडि महानगरपालिकामा दर्ता नभई महानगरपालिकाभित्र सञ्चालित व्यवसायको हकमा यो ऐन जारी भएको मितिले तीन महिनाभित्र यस ऐनबमोजिम महानगरपालिकामा दर्ता हुनुपर्ने छ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम दर्ता हुने व्यवसायले व्यवसाय सञ्चालन भएको आर्थिक वर्षदेखि वार्षिक रूपमा व्यवसाय कर तिर्नुपर्ने छ ।

२८. **व्यवसाय करको दर** : महानगरपालिका क्षेत्रभित्र दर्ता वा ईजाजत प्राप्त गरी व्यवसाय गर्ने व्यक्ति, सङ्घ संस्था वा निकायलाई व्यवसायको प्रकृति, आर्थिक कारोबार, स्थान विशेष र लगानीका आधारमा महानगरपालिकाले व्यवसाय करको दर निर्धारण गर्ने छ ।

२९. **व्यवसाय कर असुली** : (१) दफा (२७) बमोजिम दर्ता गर्नुपर्ने व्यवसायको वार्षिक रूपमा तोकिएबमोजिम नवीकरण गरी महानगरपालिकामा व्यवसाय कर तिर्नुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कर दाखिला नगरेमा निजले बुझाउनुपर्ने कर रकमको वार्षिक दस प्रतिशत जरिवानासमेत लगाई कर अधिकृतले देहायबमोजिम गरी कर असुल-उपर गर्न सक्ने छ ।

(क) महानगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सबै प्रकारका सेवा सुविधा रोक्का गर्ने,

(ख) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित व्यवसाय बन्द गर्ने,

(ग) करदाताको कारोबार तथा निकासी पैठारी रोक्का गर्ने,

(घ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र निश्चित अवधि तोक्यो सो अवधिसम्म पुनः व्यवसाय गर्न नपाउने गरी त्यस्ता व्यक्तिको नाम नामेसी तीनपुस्ते विवरण अद्यावधिक गर्ने र सार्वजनिक गर्ने ।

३०. **व्यवसायको विवरण पेस गर्नुपर्ने** : (१) करदाताले व्यवसाय सञ्चालन गर्दा निवेदनसाथ पेस गरेका विवरणमा हेरफेर, परिवर्तन, नामसारी वा ठाउँसारी गरेकोमा त्यस्तो कार्य भएको मितिले पैंतिस दिनभित्र महानगरपालिकामा जानकारी दिनुपर्ने छ ।

(२) एक पटक व्यवसाय दर्ता भएपछि दर्ता खारेजीको निवेदन परी निर्णय नभएसम्म सो व्यवसाय सञ्चालनमा रहेको मानिने छ ।

(३) व्यवसाय कर तिर्नुपर्ने कुनै करदाताले लाग्ने कर तिरी बुझाई व्यवसाय दर्ता खारेज गर्न, नामसारी गर्न निवेदन दिन सक्ने छ र त्यस्तो निवेदन प्राप्त भएपछि महानगरपालिकाले आवश्यक जाँचबुझ गरी जाँचबुझ समाप्त भएको मितिले पैतिस दिनभित्र कार्य फछ्यौट गर्नुपर्ने छ ।

३१. **व्यवसायको वर्गीकरण** : व्यवसाय कर प्रयोजनका लागि व्यवसायको प्रकृति, पुँजी, स्थान विशेष लगायतका आधारमा महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायहरूको वर्गीकरण आर्थिक ऐनबमोजिम हुने छ ।
३२. **व्यवसायको दर्ता प्रमाणपत्र राख्नुपर्ने** : महानगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित सबै व्यवसायले दर्ता प्रमाणपत्र व्यवसायस्थलमा सबैले देख्ने गरी राख्नुपर्ने छ ।
३३. **भूल सुधार गर्न सक्ने** : (१) यस ऐनबमोजिम व्यवसाय कर कायम गर्दा कुनै विवरणको वा गणितको भूलले गर्दा गरेको अङ्क घटीबढी हुनेगरी कर कायम भएको कुरा करदाताको निवेदन परी वा अन्य कुनै स्रोतबाट जानकारी हुन आएमा कर कायम भएको मितिले दुई वर्षभित्र कर अधिकृतले सो भूलसुधार गरी पुनःकर कायम गर्न सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) अनुसार कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्दा हुन आउने कर रकम पहिले निर्धारण भएको कर रकमभन्दा कम वा बढी हुने भएमा त्यस्तो कर निर्धारण आदेश दिनुअघि स्पष्ट कारण खोली एक तहमाथिको अधिकारीबाट निर्णय गराई स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

(३) उपदफा (१) अनुसार भूलसुधारबाट गरेको रकम पहिले निर्धारण भएको कर रकमभन्दा बढी हुने भएमा सो कर निर्धारण आदेशमा भूलसुधार गर्नुअघि स्पष्टकारण खोली निर्णय गराई करदातालाई सो सम्बन्धमा लिखित सूचना दिई आफूले तिर्नुपर्ने कर सम्बन्धमा सफाई पेस गर्ने मनासिब माफिकको मौका दिनुपर्ने छ ।

३४. **दण्ड तथा सजाय** : (१) करदाताले यस ऐनबमोजिम व्यवसाय कर दाखिल नगरेमा निजले बुझाउनुपर्ने कर रकमको वार्षिक दस प्रतिशत जरिवाना समेत लगाई कर अधिकृतले आवश्यकताअनुसार देहाय बमोजिम गरी कर असुल-उपर गर्नेछ :-

- (क) व्यवसायीलाई व्यवसाय कर तिर्न सूचित गर्ने,
- (ख) सूचित म्यादभित्र कर दाखिला नगरेमा महानगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सबै प्रकारका सेवा सुविधा रोक्का गर्ने,
- (ग) व्यवसाय बन्द गर्ने, व्यवसाय बन्द गर्दा लागेको खर्च असुल गर्ने र तोकिएबमोजिमको जरिवाना गर्ने,

- (घ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र निश्चित अवधि तोक्यो सो अवधिसम्म पुनः व्यवसाय गर्न नपाउने गरी त्यस्ता व्यक्तिको नाम नामेसी तीनपुस्ते विवरण अद्यावधिक गर्ने र सार्वजनिक गर्ने,
- (ङ) कर बक्यौता सरकारी बाँकीसरह असुल उपर गर्ने ।

परिच्छेद-६

बाह्य विज्ञापन करसम्बन्धी व्यवस्था

३५. **पूर्व स्वीकृति लिनुपर्ने** : (१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र बाह्य विज्ञापन गर्न चाहने व्यक्ति, सङ्घ, संस्था वा व्यवसायीले आफूले विज्ञापन गर्न चाहेको स्थान, आकार प्रकार, तस्वीर, डिजाईनसहितको विज्ञापन सामग्रीको विस्तृत विवरणसमेत खुलाई, आफ्नो व्यवसाय दर्ताको दर्ता प्रमाणपत्र साथै राखी निवेदन दिई महानगरपालिकाबाट अग्रिम स्वीकृति लिनुपर्ने छ । यसबमोजिमको निवेदन उपर जाँचबुझ गर्दा स्वीकृति प्रदान गर्न प्रचलित कानूनले निषेध नगरेको विषयमा विज्ञापन गर्न खोजिएको रहेछ भने सर्वसाधारण जनताको हितसम्बन्धी विषयसमेत विचार गरी विज्ञापन राख्न पाउने अवधि, नवीकरण गर्नुपर्ने समय, नवीकरण नगरेमा लाग्ने जरिवाना, सहरी सौन्दर्य, विज्ञापित सामग्रीको भाषिक शुद्धता, शालिनता, सामाजिक मूल्यमान्यता र सुरक्षामा प्रतिकूल असर नपर्ने जस्ता सर्तहरू किटान गरी विज्ञापन अनुमति प्रदान गर्न सकिने छ । यसरी अनुमति प्रदान गर्दा विज्ञापन बोर्डमा अनिवार्य रूपमा महानगरपालिकाबाट प्रदान गरिएको स्वीकृति नम्बर, विज्ञापन गरिने सुरु र अन्तिम मिति र व्यवसाय दर्ता नम्बर राख्नुपर्ने छ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम स्वीकृतिको लागि दिइने निवेदनपत्रमा विज्ञापित सामग्री राखिने घर वा जग्गाको स्वामीको अनुमतिपत्रसमेत समावेश गर्नुपर्ने छ । विज्ञापन गरिने स्थान वा घरसँगै अन्य व्यक्ति वा संस्थाको घर, जग्गा जोडिएको भए सो घर वा जग्गाधनीको सहमतिसमेत लिनुपर्ने छ ।
- (३) यस परिच्छेदबमोजिम व्यापारिक प्रयोजनका लागि सञ्चालन भएका व्यापारिक मल, सुपरमार्केट, चलचित्र घर र अन्य यस्तै प्रकृतिका भवन/परिसरभित्र राखिने विज्ञापनका हकमा समेत तोकिएबमोजिमको विज्ञापन कर तिरी अग्रिम स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।
३६. **विज्ञापन कर लिइने** : (१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र दफा ३५ बमोजिम स्वीकृति प्राप्त विज्ञापनमा विज्ञापन कर लिइने छ ।

(२) दफा ३५ बमोजिम अग्रिम स्वीकृति नलिई विज्ञापन गरेका विज्ञापनको हकमा यो कानून लागु भएको मितिले ३ महिनाभित्र यस ऐनबमोजिम स्वीकृति लिई सक्नु पर्ने छ ।

(३) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र गरिने विज्ञापन करको दर आर्थिक ऐनले तोकेबमोजिम हुने छ ।

(४) कुनै पनि कम्पनी, फर्म, एजेन्सी, संस्था वा व्यक्तिले अरु कसैले प्रायोजन गरेको सूचना पार्टी (होर्डिङ्ग बोर्ड) राखेमा उक्त विज्ञापनको कर प्रायोजकबाट असुल गरिने छ ।

(५) स्थानीय लिपि प्रयोग गरी गरिने विज्ञापन/परिचय पाटीमा लाग्ने विज्ञापन करमा आर्थिक ऐनले तोकेबमोजिम छुट प्रदान गरिने छ ।

(६) सामान्यतः विज्ञापनको स्वीकृति वार्षिक रूपमा दिइने छ । कुनै विशेष प्रकृतिका विज्ञापन गर्न निश्चित अवधितोकी स्वीकृति माग गरेमा औचित्यताका आधारमा अवधि कटान गरी स्वीकृति दिइएका विज्ञापनमा कटान गरिएको समयावधि बराबरको कर लिइने छ ।

(७) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारबाट सार्वजनिक जानकारी तथा जनहितका लागि राखिएका विज्ञापनमा कर लाग्ने छैन ।

(८) व्यवसायको नाम जनाउने उद्देश्यले राखिएको तोकिएबमोजिमको आकारसम्मको परिचयपाटीमा लाग्ने विज्ञापन करमा आर्थिक ऐनले तोकेबमोजिम छुट वा सहूलियत दिन सक्ने छ ।

३७. बाह्य विज्ञापन गर्न निषेध : (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विज्ञापन गर्ने प्रयोजनको लागि कुनै पनि सार्वजनिक स्थानमा द्वार तथा स्टल निर्माण, स्टिकर टाँस्ने, वाल पेन्टिङ्ग, प्याम्प्लेट, पोष्टरिङ्ग, पर्चा, ब्यानर आदि राख्न पाइने छैन ।

तर कुनै खास महोत्सव, मेला, समारोह, प्रतियोगिता जस्ता आवधिक प्रकृतिका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न यस ऐनबमोजिम महानगरपालिकाको अग्रिम स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

(२) सूर्तिजन्य, मदिराजन्य, जस्ता स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पार्ने तथा नेपाल सरकारबाट प्रतिबन्धित तथा महानगरपालिकाबाट निषेध गरिएका सामग्रीको विज्ञापन गर्न पाइने छैन ।

(३) निम्न स्थानहरुमा विज्ञापन बोर्ड तथा प्रचार सामग्री राख्न पाइने छैन:-

- (क) भवनको छत, कौसीमा परिचयपाटी वा विज्ञापन सामग्री राख्न पाइने छैन ।
- (ख) भवनका भ्याल छोपेर परिचयपाटी वा विज्ञापन सामग्री राख्न पाइने छैन ।
- (ग) बाटो/सडक पेटीसँग जोडिएर बनेका भवन संरचनाहरूमा बाहेक खुलास्थानमा बाटो/सडक पेटीको सीमानादेखि दस फिटसम्म विज्ञापन बोर्ड वा परिचयपाटी राख्न पाइने छैन ।
- (घ) संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत सार्वजनिक निजी साभेदारीमा निर्माण भएका जुनसुकै संरचनाको निर्माणकर्ताले महानगरपालिकासँगको सम्झौतामा उल्लेख भएअनुसार विज्ञापन राख्न पाइने छ । तर त्यस्तो विज्ञापन दफा (३५) (३६) र (३७) प्रतिकूल हुने गरी राख्न पाइने छैन ।
- (ङ) पुरातात्विक महत्वका क्षेत्र, प्रमुख प्रशासकीय क्षेत्र, सम्पदा क्षेत्र, कुटनीतिक क्षेत्र जस्ता स्थानमा विज्ञापन राख्न पाइने छैन ।

३८. अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुने : महानगरपालिका क्षेत्रभित्र विज्ञापन गरिने सामग्रीहरूको आकार, प्रकार, स्वरूप, साईज, स्थान आदि सम्बन्धमा थप व्यवस्था महानगरपालिकाले तोकेबमोजिम हुने छ ।

३९. दण्ड तथा सजाय : (१) यस ऐनबमोजिमको विज्ञापन कर दाखिल नगरेमा निजले बुझाउनुपर्ने कर रकमको वार्षिक दस प्रतिशत जरिवानासमेत लगाई कर अधिकृतले निम्नलिखित तरिका अपनाई कर असुल-उपर गर्नेछ :-

- (क) विज्ञापनदातालाई विज्ञापन कर तिर्न सूचित गर्ने,
- (ख) सूचित म्यादभित्र कर दाखिला नगरेमा महानगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सबै प्रकारका सेवा सुविधा रोक्का गर्ने,
- (ग) विज्ञापित सामग्री हटाउने, जफत गर्ने, विज्ञापित सामग्री हटाउन लागेको खर्च असुल गर्ने र तोकिएबमोजिमको जरिवाना गर्ने,
- (घ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र पुनः विज्ञापन गर्न नपाउने गरी त्यस्ता विज्ञापनदाताको नाम नामेसी/तीनपुस्ते विवरण अद्यावधिक गर्ने र सार्वजनिक गर्ने,
- (ङ) कर बक्यौता सरकारी बाँकीसरह असुल उपर गर्ने ।

परिच्छेद-७

अन्य राजस्वसम्बन्धी व्यवस्था

४०. **भूमिकर (मालपोत)** : (१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको सम्पत्ति कर लाग्ने घरजग्गा बाहेकको अन्य जग्गामा जग्गाको प्रयोजन र वर्गीकरण तथा उपयोगको आधारमा तोकिएबमोजिम भूमिकर (मालपोत) लगाई असुल गरिने छ ।
- (२) प्रत्येक आर्थिक वर्षमा नियमित तिर्नुपर्ने भूमिकर (मालपोत) र बक्यौतामा जरिवानासम्बन्धी व्यवस्था आर्थिक ऐनमा तोकिएबमोजिम हुने छ ।
४१. **सवारी साधन कर** : (१) सवारी साधन करको दर निर्धारण र सङ्कलन गर्ने तरिका प्रचलित कानूनले तोकेबमोजिम हुने छ ।
- (२) साविकमा महानगरपालिकामा दर्ता कायम रही महानगरपालिकाबाट नवीकरण तथा नामसारी हुँदै आएका ठेलागाडा र रिक्साको सवारी साधनमा लाग्ने करको दर आर्थिक ऐनमा तोकिएबमोजिम हुने छ ।
४२. **मनोरञ्जन कर** : प्रचलित कानूनले तोकेबमोजिमको दर र सङ्कलन गर्ने प्रक्रियाबमोजिम महानगरपालिकाले मनोरञ्जन कर सङ्कलन गर्ने छ ।
४३. **कवाडी र जीवजन्तु कर** : महानगरपालिकाको क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले कवाडी माल, प्रचलित कानूनबमोजिम निषेधित जीवजन्तुबाहेकका अन्य मृत वा मारिएको जीवजन्तुको हाड, सिङ, प्वाँख, छाला वा यस्तै प्रकृतिको वस्तुको व्यवसायिक उपयोग गरेबापत महानगरपालिकाले आर्थिक ऐनमा तोकिएबमोजिम कवाडी तथा जीवजन्तु कर लगाउने छ ।
४४. **घरजग्गा रजिष्ट्रेसन शुल्क** : (१) महानगरपालिकाले घर वा जग्गा वा घरजग्गाको कारोबारमा लाग्ने रजिष्ट्रेसन शुल्क प्रचलित कानूनबमोजिम सङ्कलन गर्ने छ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम रजिष्ट्रेसन शुल्क बुझाउने दायित्व रजिष्ट्रेसनबाट घर वा जग्गा वा घरजग्गाको स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्तिको हुने छ ।
- (३) घरजग्गा रजिष्ट्रेसन शुल्क प्रत्येक कारोबारको लिखतमा उल्लेख भएको थैली वा सो प्रयोजनको लागि तोकिएबमोजिमको न्यूनतम दरअनुसार कायम हुने रकममध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकमलाई त्यस्तो घर वा जग्गा वा घरजग्गाको कुल रजिष्ट्रेसन रकम मानी उक्त रकममा तोकिएबमोजिमका दरले रजिष्ट्रेसन शुल्क असुल उपर गरिने छ ।

(४) घर वा जग्गा वा घरजग्गाको स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्ति महिला नागरिक भएमा उपदफा (३) बमोजिम लाग्ने शुल्कमा प्रचलित कानूनबमोजिम छुट दिइने छ ।

(५) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तह र सोअन्तर्गतका निकायहरूले रजिष्ट्रेसनबाट घर वा जग्गा वा घरजग्गाको स्वामित्व प्राप्त गर्दा रजिष्ट्रेसन शुल्क लाग्ने छैन ।

(६) महानगरपालिकाले घर वा जग्गा वा घरजग्गा रजिष्ट्रेसन पास गर्दा कारोबारबाट त्यस्तो घर वा जग्गा वा घरजग्गाको विक्रेतासँग नेपाल सरकारले तोकेको दरमा पुँजीगत लाभकर असुल गरी तोकिएको राजस्व खातामा जम्मा गर्नुपर्ने छ ।

४५. अन्य कर, शुल्क तथा दस्तुरसम्बन्धी व्यवस्था : साविकमा महानगरपालिकाले सङ्कलन गर्दै आएको अन्य कर, शुल्क तथा दस्तुर एवं यो ऐन जारी भएपश्चात सङ्घीय कानून वा प्रदेश कानूनबमोजिम जिम्मेवारी हस्तान्तरण भइआउने अन्य कर, शुल्क तथा दस्तुरको दर र सङ्कलन विधि आर्थिक ऐनमा तोकेबमोजिम हुने छ ।

परिच्छेद-८

कर प्रशासनसम्बन्धी व्यवस्था

४६. कर प्रशासन : (१) आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको कर तथा गैरकरको प्रशासन महानगरपालिकाले गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कर प्रशासन सञ्चालनका लागि महानगरपालिकाले आवश्यकतानुसार कर एकाइ तोक्न सक्ने छ ।

४७. कर्मचारीसम्बन्धी व्यवस्था : दफा ४६ को उपदफा (२) बमोजिम कर एकाइ तोक्दा त्यस्तो कर एकाइमा काम गर्नका लागि महानगरपालिकाले आवश्यकताअनुसार कर्मचारी खटाउने छ ।

४८. कर अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार : यस ऐनमा अन्यत्र उल्लेख भएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त कर अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :-

- (क) करदाता दर्ता गर्ने ।
- (ख) करदाताबाट विवरण प्राप्त गर्ने ।
- (ग) कर परीक्षण तथा अनुसन्धान गर्ने ।
- (घ) कर सङ्कलन गर्ने ।

- (ड) कर तथा गैरकर राजस्व चुहावट रोक्न आवश्यक कार्य गर्ने ।
- (च) करदातामैत्री वातावरण बनाउन आवश्यक कार्य गर्ने ।
- (छ) करसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने प्रकृतिका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।
- (ज) कर कानून र कर प्रशासनका क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने विषयमा महानगरपालिकालाई सुझाव दिने ।
- (झ) राजस्वको प्रक्षेपण गर्न आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने ।
- (ञ) करदाताको कर दाखिला विवरण दुरुस्त राख्ने ।
- (ट) करसम्बन्धी अभिलेख दुरुस्त राख्ने ।
- (ठ) करसम्बन्धी अन्य काम गर्ने ।

४९. **अधिकार प्रत्यायोजन** : (१) महानगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले यस ऐन र प्रचलित कानूनबमोजिम आफूमा रहेको कर तथा गैरकर राजस्व उठाउने अधिकार महानगरपालिकाको अधिकृतस्तरको कर्मचारीलाई कर अधिकृतको रूपमा काम गर्ने गरी अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्ने छ ।

(२) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आफूलाई प्राप्त अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने सम्बन्धमा महानगरपालिकाबाट कुनै खास निर्देशन भएकोमा सोहीबमोजिम गर्नुपर्ने छ ।

(३) प्रत्यायोजित अधिकार र जिम्मेवारी :

- (क) उपदफा (१) बमोजिम प्रत्यायोजन गरिएको अधिकारको जवाफदेहिता अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने अधिकारीमा निहित रहने छ ।
- (ख) उपदफा (१) बमोजिम प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्ने कर अधिकृतले सो अधिकारको प्रयोग गर्दा अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने अधिकारीप्रति उत्तरदायी रहनुपर्ने छ ।

परिच्छेद-९

करदाता दर्तासम्बन्धी व्यवस्था

५०. **करदाता पहिचान तथा दर्ता** : (१) करदाताको पहिचान गर्दा करदाताको नाममा रहेको सम्पत्ति, निजले गरेको कारोबार र महानगरपालिका कर प्रशासनलाई कुनै श्रोतबाट प्राप्त सूचना र छानबिन गर्दा प्राप्त भएका तथ्य समेतका आधारमा करदाताको पहिचान गरिने छ ।

(२) यस ऐनबमोजिम कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएको करदाताको विवरण खुलाइ करदाताको अभिलेख महानगरपालिकाले तयार गरी राख्ने छ र त्यस्तो अभिलेख नियमित रूपमा अद्यावधिक गर्नुपर्ने छ ।

(३) नेपाल सरकारबाट स्थायी लेखा नम्बर लिएका वा महानगरपालिकाबाट करदाता परिचयपत्र प्रदान गरिएका करदाताले कारोबार गर्दा सोही लेखा नम्बर वा करदाता परिचयपत्र नम्बरको प्रयोग गर्नुपर्ने छ ।

५१. करदाताको दायित्व : यस ऐनबमोजिम कर तिर्नुपर्ने कर्तव्य भएका करदाताको देहायबमोजिमको दायित्व हुनेछ :-

- (क) आफूलाई करदाताको रूपमा दर्ता गराउने ।
- (ख) निर्धारित समयमा विवरण पेस गर्ने ।
- (ग) निर्धारित समयमा कर दाखिला गर्ने ।
- (घ) यस ऐनबमोजिम कुनै शुल्क, जरिवाना वा ब्याज बुझाउनुपर्ने भए समयमा बुझाउने ।
- (ङ) करसम्बन्धी कागजात सुरक्षित राख्ने ।
- (च) कर अधिकृतले मागेको सूचना, तथ्याङ्क र आवश्यक विवरण उपलब्ध गराउने ।
- (छ) कर सङ्कलन कार्यमा महानगरपालिकालाई आवश्यक सहयोग पुर्याउने ।

५२. करदाताको अधिकार : (१) यस ऐनबमोजिम कर तिर्नुपर्ने कर्तव्य भएका करदातालाई देहायको अधिकार हुनेछ :-

- (क) सम्मानपूर्ण व्यवहार प्राप्त गर्ने अधिकार ।
- (ख) प्रचलित कानूनबमोजिम करसम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्ने अधिकार ।
- (ग) करसम्बन्धी विषयमा कानूनले तोकेको म्यादभित्र प्रमाण पेस गर्ने मौका प्राप्त गर्ने अधिकार ।
- (घ) प्रतिरक्षाका लागि कानून व्यवसायी वा लेखापरीक्षक नियुक्त गर्ने अधिकार ।

(ड) यस ऐनमा उल्लेख भएबाहेक करसम्बन्धी सूचना, तथ्याङ्क र विवरणको गोपनीयता अनतिक्रम्य हुने अधिकार ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अधिकारको दावी गर्दा करदाताले आफ्नो दायित्व पूरा गरेको हुनुपर्ने छ ।

(३) करदाताको प्रतिनिधित्व :

क) करदाताको परिवारको उमेर पुगेको सदस्य वा माथवर व्यक्ति वा निजको कानून व्यवसायी वा लेखापाल वा लेखा परीक्षक वा निजले लिखितरूपमा अख्तियार दिईपठाएको उमेर पुगेको वारिसले निजको प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने छ ।

ख) खण्ड (क) बमोजिम प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने व्यक्तिकातर्फबाट गरिएका काम कारवाही करदाता स्वयम्ले गरेको मानिने छ ।

परिच्छेद-१०

विवरण दाखिलासम्बन्धी व्यवस्था

५३. विवरण दाखिला गर्न आदेश दिन सक्ने : (१) यस ऐनबमोजिम करदाताले कर विवरण नबुझाएमा वा विवरण दाखिला गर्दा व्यहोरा फरक पारी दाखिला गरेको भनी शङ्का गर्न सकिने मनासिब माफिकको आधार र कारण भएमा कर अधिकृतले त्यस्तो आधार र कारण खोली कर विवरण दाखिला वा पुनः दाखिला गर्न आदेश दिन सक्ने छ । त्यस्तो आदेश प्राप्त भएमा करदाताले सो आदेश प्राप्त भएको मितिले पैंतिस दिनभित्र महानगरपालिकामा विवरण दाखिला गर्नुपर्ने छ ।

(२) कुनै कारण परी उपदफा (१) बमोजिमको म्यादभित्र विवरण दाखिला गर्न नसक्ने करदाताले सोको स्पष्ट प्रमाणसहितको कारण खोली म्याद थप गर्न निवेदन दिएमा कर अधिकृतले निजले पेस गरेको प्रमाण मनासिब देखेमा बढिमा तीस दिनसम्मको म्याद थप गर्न सक्ने छ ।

५४. विवरण सच्याउन सकिने : (१) यस परिच्छेदबमोजिम कर विवरण दाखिला भई सकेपछि कुनै तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरणमा त्रुटि भएको वा गणितीय भूल भएको लागेमा करदाताले पहिले दाखिला गरेको तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरण सच्याउन त्यस्तो तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरण दाखिला भएको मितिले पैंतिस दिनभित्र सही तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरण पेस गर्नुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विवरण प्राप्त भएपछि कर अधिकृतले त्यस्तो विवरण प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्रमा संशोधित तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरण सम्बन्धमा जाँचबुझ गरी औचित्यसमेतका आधारमा आवश्यक देखिएमा तथ्याङ्क वा सूचना वा विवरण सच्याई आफूले सोको अभिलेख राखी करदातालाई लिखित जानकारी दिइने छ ।

परिच्छेद-११

कर दाखिलासम्बन्धी व्यवस्था

५५. कर दाखिला गर्नुपर्ने : (१) करदाताले यस ऐनबमोजिम दाखिला गर्नुपर्ने कर सम्बन्धित परिच्छेदहरूमा उल्लेख भएकोमा सोही समय सीमाभित्र र समय उल्लेख नभएको करका हकमा देहायबमोजिम दाखिला गर्नुपर्ने छ ।

(क) अग्रिम कर दाखिला गर्नुपर्ने दायित्व भएका करदाताले सो आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्तभित्र वा कर निर्धारण आदेश प्राप्त भएको मितिले पैंतिस दिनभित्र ।

(२) यस ऐनबमोजिम अग्रिम कर कट्टी गरी दाखिला गर्नुपर्ने कर त्यस्तो कर कट्टी भएको महिनापछिको अर्को महिनाको २५ गतेभित्र महानगरपालिकाले तोकेको कर एकाइमा दाखिला गर्नुपर्ने छ ।

५६. कर दाखिलाको निस्सा दिनुपर्ने : यस ऐनबमोजिम बुझाउनुपर्ने कर वा गैरकर राजस्व बुझिएपछि त्यस्तो राजस्व बुझ्ने कर्मचारीले करदातालाई सोको निस्सा तुरुन्त दिनुपर्ने छ ।

परिच्छेद-१२

कर फिर्ता र समायोजन

५७. कर फिर्तासम्बन्धी व्यवस्था : (१) करदाताले यस ऐनबमोजिम कर बुझाउँदा कर तिर्नुपर्नेभन्दा बढी कर दाखिला गरेकोमा सो कर रकम फिर्ता माग गर्न सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम फिर्ताका लागि निवेदन परेकोमा सोको व्यहोरा साँचो देखिएमा कर अधिकृतले निवेदन परेको तीन महिनाभित्र बढी कर दाखिला गरेको भनि ठहरिएको रकम फिर्ता दिने वा पछिल्लो आर्थिक वर्षको कर दायित्वमा एक तहमाथिको अधिकारीबाट निर्णय गरी मिलान गर्न सकिने छ ।

५८. कर समायोजनसम्बन्धी व्यवस्था : (१) करदाताले दफा (५७) बमोजिम फिर्ता पाउने ठहरिएको रकम आगामी आर्थिक वर्षमा दाखिला गर्नुपर्ने कर रकममा समायोजन गर्न कर अधिकृतसमक्ष निवेदन दिन सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेकोमा बढी कर दाखिला गरेको भनि ठहरिएको रकम कर अधिकृतले निवेदन परेको तीन महिनाभित्र निर्णयअनुसार समायोजन गरी अभिलेखमा जनाई राख्नुपर्ने छ र सोको लिखित जानकारी निवेदकलाई दिनुपर्ने छ ।

परिच्छेद-१३

कर परीक्षण र कर निर्धारण

५९. कर परीक्षण र कर निर्धारण : (१) यस ऐन र प्रचलित कानूनबमोजिम करदाताले विवरण पेस नगरेको वा पेस गरेको विवरणमा देहायका सबै वा कुनै कार्य गरेको देखिएमा कर अधिकृतले कर परीक्षण गरी कर निर्धारण गर्नेछ :-

- (क) काठमाडौं महानगरपालिकासँग सरोकार रहेका अभिलेख दुरुस्त राखेको वा भएको नदेखिएमा ।
- (ख) गलत वा भुठा कागजात र विवरण संलग्न गरेको देखिएमा ।
- (ग) कारोबारको विवरण यथार्थ देखाएको भनी विश्वास गर्नुपर्ने मनासिब कारण नदेखिएमा ।
- (घ) करको दायित्व कम देखाएकोमा ।
- (ङ) करको दर फरक परेकोमा ।
- (च) कानूनबमोजिम कर छुट वा मिनाहा हुन नसक्ने स्पष्ट व्यवस्था भएकोमा पनि सोको दाबी गरेकोमा ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कर निर्धारण गर्नुपर्ने देखिएमा महानगरपालिकाले पन्ध्र दिनको म्याद दिई करदातालाई आफ्नो स्पष्टीकरण पेस गर्न लिखित सूचना दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सूचना प्राप्त भएकोमा करदाताले १५ दिनभित्र आफ्नो स्पष्टीकरण पेस गर्नुपर्ने छ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम तोकिएको म्यादभित्र करदाताले स्पष्टीकरण पेस गरेमा कर अधिकृतले सो स्पष्टीकरणमा करदाताले पेस गरेको विवरण कानूनसम्मत भए नभएको विचार गरी वा स्पष्टीकरण पेस नगरेकोमा कानूनबमोजिम कर निर्धारण गर्नुपर्ने छ ।

(५) करदाताले साविककै दरमा कर घोषणा गरी विवरण पेश गरेको मितिले तीन वर्षभित्र घोषणा गरिएको विवरण संशोधन गरी पुनः कर निर्धारण गर्न सन्तोषजनक आधार र कारणसहित निवेदन दिएमा त्यस्तो

निवेदनउपर कर अधिकृतले जाँचबुझ गरी करदातालाई सफाइको मौका दिई पुनःकर निर्धारण गर्न सक्ने छ ।

६०. **कर निर्धारणको सूचना** : (१) यस ऐनबमोजिम कर अधिकृतबाट कर निर्धारण भएकोमा बुझाउनुपर्ने कर रकम, स्थान, समय र सीमा तथा बैंक खाता नम्बर समेत उल्लेख गरी करदातालाई सोको सूचना दिइने छ ।

(२) करदाताले उपदफा (१) बमोजिम सूचना प्राप्त गरेपछि सो सूचनामा उल्लेखित समय सीमाभित्र तोकिएको स्थानमा कर दाखिला गर्नुपर्ने छ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम कर रकम बैंक दाखिला गरेकोमा करदाताले सोको तोकिएको भौचरको एकप्रति महानगरपालिकामा बुझाउनुपर्ने छ ।

परिच्छेद-१४

कर सङ्कलनसम्बन्धी व्यवस्था

६१. **कर सङ्कलनसम्बन्धी व्यवस्था** : यस ऐनबमोजिम असुल उपर गर्नुपर्ने कर तथा गैरकर राजस्व बापतको रकम करदाताले यस ऐनमा तोकिएको अवधिमा दाखिला नगरेमा कर अधिकृतले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको पूर्वस्वीकृति लिई देहायबमोजिम कर असुल गर्न सक्नेछ :-

- (क) करदातालाई फिर्ता गर्नुपर्ने रकम भए त्यसमा कट्टा गरेर ।
- (ख) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार वा सरकारी स्वामित्वका संस्थाबाट करदाताले पाउने रकमबाट कट्टा गर्न लगाएर ।
- (ग) कुनै तेश्रो व्यक्तिले करदातालाई तिर्नुपर्ने रकम करदाताको पूर्वसहमति लिई कट्टा गरेर ।
- (घ) कुनै बैंक वा वित्तीय संस्थामा रहेको करदाताको रकमबाट कट्टा गर्न लगाएर ।
- (ङ) करदाताको कारोबार रोक्का गरेर ।
- (च) करदाताको चल-अचल सम्पत्ति विक्री गरी प्रचलित कानूनबमोजिम सरकारी बाँकीसरह असुल उपर गरेर ।

६२. **किस्ताबन्दीमा कर असुली** : (१) वार्षिक कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएका करदाताले समयमा कर तिर्न नसक्ने कारण जनाई निवेदन दिएमा कर अधिकृतले जाँचबुझ गरी मनासिब देखेमा बढिमा एक वर्षभित्र तीन किस्तामा कर दाखिला गर्न आदेश दिन सक्ने छ ।

(२) माथि उपदफा (१) बमोजिम किस्ताबन्दीमा कर सङ्कलन गर्ने आदेश भएमा यस ऐन र प्रचलित कानूनबमोजिम छुट हुने छैन ।

(३) यस दफाबमोजिम बक्यौता कर सङ्कलन गर्दा यस ऐनबमोजिम लाग्ने ब्याज, जरिवाना तथा शुल्क मिनाहा हुने छैन ।

परिच्छेद-१५

जरिवाना शुल्क र ब्याज

६३. **अभिलेख नराखेमा जरिवाना लाग्ने** : यस ऐनबमोजिम अभिलेख राख्नुपर्ने कर्तव्य भएका करदाताले अनुगमनको क्रममा अभिलेख राखेको नपाइएमा जरिवानाबापत प्रतिपटक रु.१००/- लाग्ने छ ।

६४. **समयमा विवरण दाखिला नगरेमा जरिवाना लाग्ने** : यस ऐनबमोजिम विवरण दाखिला गर्न पत्राचार, सूचना भएकोमा सोअनुरूप करदाताले समयमा विवरण दाखिला नगरी ढिलो विवरण बुझाएमा जरिवानाबापत रु.२००/- असुल उपर गरिने छ ।

६५. **भ्रुठा विवरण दिएमा शुल्क लाग्ने** : (१) यस ऐनबमोजिम विवरण दाखिला गर्नुपर्ने दायित्व भएका करदाताले भ्रुठा विवरण दाखिला गरी गरेको दायित्व घटाएमा फरक परेको कर रकम असुल गरी सोको दस प्रतिशत थप शुल्क लगाइने छ ।

(२) महानगरपालिकाको स्वीकृतिबेगर सहरी सुव्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यमा प्रतिकूल असर पर्ने गरी कानून विपरीत सडक पेटी अतिक्रमण, आवागमन अवरोध, जथाभावी फोहर गर्ने, वायु तथा ध्वनि प्रदूषण बढाउने जस्ता क्रियाकलाप गर्ने व्यक्तिलाई र यो ऐन तथा यस ऐनबमोजिम बनेको नियम उल्लङ्घन गर्ने व्यक्तिलाई कर छलिएको भए लाग्ने कर र कसूरअनुसार एक हजार देखि पाँच हजार रुपैयासम्म जरिवाना लगाई असुल उपर गरिने छ ।

६६. **ब्याज लाग्ने** : यस ऐनबमोजिम करदाताले महानगरपालिकालाई तिर्नु बुझाउनुपर्ने कर, दस्तूर, शुल्क समयमा दाखिला नगरेमा माथि परिच्छेदहरूमा तोकिएकोमा तोकिएबमोजिम र नतोकिएको हकमा तिर्नु बुझाउनुपर्ने कर रकममा वार्षिक दस प्रतिशतले हुने रकम ब्याज लगाई असुल उपर गरिने छ ।

६७. **ब्याज नलाग्ने** : यस ऐनबमोजिम लाग्ने ब्याज र जरिवानामा पुनः ब्याज र जरिवाना लगाईने छैन ।

परिच्छेद-१६

पूर्वादेश र पुनरावलोकन

६८. **पूर्वादेश माग गर्न सक्ने** : (१) कुनै करदातालाई यस ऐनबमोजिम लगाइएको कर, दस्तुर, शुल्क वा ऐनको व्यवस्था बारे दुविधा भएमा सोको निराकरणका लागि निजले आफूलाई दुविधा भएको विषय खोली प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसमक्ष निवेदन दिन सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिएकोमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले दुविधा निराकरण गर्न पूर्वादेश जारी गरी करदातालाई उपलब्ध गराउने छ ।

(३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि अदालतमा विचाराधीन रहेको वा अदालतबाट निर्णय भइसकेको विषयमा यस दफाबमोजिम पूर्वादेश जारी गर्न सकिने छैन ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको पूर्वादेश अदालतको आदेश वा महानगरपालिकाबाट अन्यथा नभएसम्म कायम रहने छ ।

६९. **पुनरावलोकन हुन सक्ने** : (१) यस ऐनबमोजिम गरिने देहायको निर्णयउपर प्रमुखसमक्ष कार्यकारिणी पुनरावलोकन हुन सक्नेछ :

(क) कर अधिकृतले गरेको कर निर्धारण, पुनः कर निर्धारण र संशोधित कर निर्धारणसम्बन्धी निर्णय ।

(ख) यस ऐनबमोजिम लाग्ने वा लागेको कर र गैरकर राजस्व तथा अन्य दस्तुर, शुल्क, ब्याजसम्बन्धी निर्णय ।

(ग) दफा ६८ बमोजिम जारी भएको करसम्बन्धी पूर्वादेश ।

७०. **पुनरावलोकनको प्रक्रिया** : (१) यस ऐनबमोजिम गरिएको कर निर्धारणको निर्णयउपर चित्त नबुझ्ने करदाताले सो निर्णय भएको मितिले तीस दिनभित्र प्रमुखसमक्ष पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिन सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कार्यकारिणी पुनरावलोकनका लागि परेको निवेदनउपर प्रमुखले साठी दिनभित्र कारवाही किनारा गर्नुपर्ने छ ।

(३) पुनरावेदनका लागि निवेदन दिने व्यक्तिले विवादित बाँकी करको एक तिहाई रकम धरौटी राख्नुपर्ने छ ।

७१. **पुनरावलोकन दिन सक्ने** : (१) कार्यकारिणी पुनरावलोकनको निर्णय भएकोमा सो मितिले र कार्यकारिणी पुनरावलोकन नहुने विषयमा कारण परेको मितिले ६० दिनभित्र चित्त नबुझ्ने पक्षले काठमाडौं महानगरपालिका, नगर कार्यपालिकामा पुनरावेदन गर्न सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परेको पुनरावेदन उपर नगर कार्यपालिकाले ९० दिनभित्र निर्णय दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-१७

गैरकर राजस्व

७२. **सेवा शुल्क तथा दस्तुर** : प्रचलित कानूनले तोकेका अधिकारक्षेत्रभित्रको विषयमा महानगरपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवामा आर्थिक ऐनले तोकेबमोजिम शुल्क तथा दस्तुर लगाई असुल गर्न सक्ने छ ।

७३. **सवारी साधन पार्किङ्ग शुल्क** : (१) महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रका खुला स्थान, सार्वजनिक स्थल र आफूले विकास गरेको पार्किङ्गस्थलहरूमा मापदण्ड बनाई पार्किङ्ग क्षेत्र घोषणा गरी पार्किङ्ग सुविधा उपलब्ध गराएबापत स्थान विशेष र समयको आधारमा आर्थिक ऐनमा तोकिएबमोजिम पार्किङ्ग शुल्क लगाई असुल उपर गर्न सक्ने छ ।

(२) आफ्नो क्षेत्रभित्र प्रचलित कानूनबमोजिम निजी क्षेत्र वा सार्वजनिक निजी साभेदारीमार्फत आधुनिक पार्किङ्ग व्यवस्था गरी पार्किङ्ग शुल्क उठाउन सक्ने छ ।

७४. **पर्यटन तथा उद्यान पार्क शुल्क** : (१) महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका सम्पदा तथा पुरातात्विक महत्वका पर्यटकीय क्षेत्र, पार्क तथा उद्यानमा प्रवेश गर्ने पर्यटकबाट तोकिएबमोजिम पर्यटन शुल्क असुल गर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पर्यटन शुल्क तोक्दा स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकका लागि फरकफरक दर तोक्न सक्ने छ ।

७५. **बहाल विरौटी शुल्क** : महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र आफूले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गा वा सो जग्गामा बनेको संरचनाको उपयोगबापत बहाल विरौटी शुल्क लगाउने छ ।

७६. **केबलकार शुल्क** : (१) महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालन भएका केबलकारमा शुल्क लगाई उठाउन सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको शुल्क केबलकार सञ्चालकले प्रवेश टिकटमा नै तोकिएबमोजिम समावेश गरी सङ्कलन गर्नुपर्ने छ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सङ्कलन भएको रकम विवरणसहित संलग्न गरी चौमासिकरूपमा महानगरपालिकालाई बुझाउनुपर्ने छ ।

७७. डुंगा परिवहन (बोट सेवा) शुल्क : महानगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालन भएका डुंगा परिवहन (बोट) सेवामा तोकिएबमोजिम शुल्क लगाई उठाउन सक्ने छ ।

७८. अन्य शुल्क लगाउन सक्ने : (१) महानगरपालिकाले नेपालको संविधान र अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को विपरीत नहुने गरी आफूले प्रदान गरेको सेवा सुविधा र व्यवस्थापन गरेको थप वा नयाँ क्षेत्र वा विषयमा शुल्क लगाउन सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम शुल्क लगाउने वा त्यसको दरमा हेरफेर गरेको कुराको विवरण महानगरपालिकाले त्यस्तो निर्णय भएको मितिले सात कार्य दिनभित्र महानगरपालिका, नगर सभाको बैठक चलेको समयमा नगर सभामा र त्यस्तो बैठक नचलेको समयमा त्यसपछि बस्ने नगर सभाको पहिलो बैठकमा पेस गर्नुपर्ने छ ।

७९. छुट वा मिनाहा : (१) महानगरपालिकाले खास अवस्थामा यस ऐनबमोजिम लाग्ने वा लागेको कर तथा गैरकर राजस्वमा आधार र कारण खुलाई आंशिक वा पूर्ण रूपमा छुट दिन वा मिनाहा गर्न सक्ने छ ।

(२) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारले कुनै परियोजना वा विकास कार्यका लागि खास सामग्रीको कारोबारमा कर नलाग्ने व्यवस्था गरेकोमा महानगरपालिकाले कर छुटसम्बन्धी त्यस्तो व्यवस्थाको पालना गर्ने वा गराउने छ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम गैरकर राजस्वमा छुट वा मिनाहा दिएको विवरण नगर सभाको बैठक चलेको समयमा सभामा र बैठक नचलेको समयमा त्यसपछि बस्ने नगर सभाको पहिलो बैठकमा पेस गर्नुपर्ने छ ।

परिच्छेद-१८

समन्वयसम्बन्धी व्यवस्था

८०. नेपाल सरकारसँग समन्वय : (१) महानगरपालिकाले सङ्घीय कानून वा यस ऐनबमोजिम असुल उपर गर्नुपर्ने कर वा गैरकर राजस्व असुल गर्न एकद्वार प्रणाली अपनाउन सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम एकद्वार प्रणाली अपनाउन महानगरपालिका वा महानगरपालिकाले अधिकार सुम्पेको कर अधिकृतले नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारले सो प्रयोजनका लागि अधिकार सुम्पेको अधिकृतसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्ने छ ।

(३) महानगरपालिकाले संविधानको साभ्ता सूचीमा रहेका विषयसँग सम्बन्धित कर वा गैरकर राजस्वका आधार र दर वा कर प्रशासनका सम्बन्धमा नेपाल सरकारसँग समन्वय गर्ने छ ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको व्यवस्थाअन्तर्गत समन्वय गरी टुंगोमा पुगेको विषयलाई यस ऐनको अङ्ग मानिने छ । यस व्यवस्थाको हकमा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यही दफा अनुसार कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ ।

८१. **प्रदेश सरकारसँग समन्वय** : (१) महानगरपालिकाले प्रदेश कानून वा यस ऐनबमोजिम असुल उपर गर्नुपर्ने कर वा गैर कर राजस्व असुल उपर गर्न एकद्वार प्रणाली अपनाउने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको एकद्वार प्रणाली अपनाउन महानगरपालिका वा महानगरपालिकाले अधिकार सुम्पेको कर अधिकृतले प्रदेश सरकार वा प्रदेश सरकारले सो प्रयोजनका लागि अधिकार सुम्पेको अधिकृतसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्ने छ ।

(३) महानगरपालिकाले संविधानको साभ्ता सूचीमा रहेका विषयसँग सम्बन्धित कर वा गैरकर राजस्वका आधार र दर वा कर प्रशासनका सम्बन्धमा प्रदेश सरकारसँग समन्वय गर्नुपर्ने छ ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको व्यवस्थाअन्तर्गत समन्वय गरिएको विषयलाई यस ऐनको अङ्ग मानिने छ । यस व्यवस्थाको हकमा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यही दफा अनुसार कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ ।

८२. **केन्द्रीय बैंकसँग समन्वय** : महानगरपालिकाले कर तथा गैरकर राजस्व सङ्कलनका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंकसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्ने छ ।

८३. **अन्य निकाय, कार्यालय र अन्य संस्थासँग समन्वय** : महानगरपालिकाले कर तथा गैरकर राजस्वसँग सम्बन्धित विषयमा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारअन्तर्गतका सरकारी निकाय, बैंक वा संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्न सक्ने छ ।

परिच्छेद-१९

राजस्व प्रस्ताव तर्जुमा तथा सूचनासम्बन्धी व्यवस्था

८४. **राजस्वसम्बन्धी नयाँ प्रस्ताव** : महानगरपालिकाले यस ऐनमा उल्लेख गरिएका बाहेकका कर तथा गैरकरसम्बन्धी नयाँ कर प्रस्ताव तयार गर्दा सरोकारवालासँग परामर्श गर्न सक्ने छ ।

८५. **सूचना सार्वजनिक गर्नुपर्ने** : (१) यस ऐनबमोजिम महानगरपालिकाले लगाएको कर तथा गैरकर राजस्वका दर र त्यसमा भएको हेरफेर सम्बन्धी सूचना सर्वसाधारणका लागि सार्वजनिक गर्नुपर्ने छ ।

(२) महानगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिमको कर, गैरकर राजस्वका दर, त्यसमा भएको हेरफेर समेत महानगरपालिकाको वेबसाईटमा अद्यावधिक गरी राख्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने छ ।

(३) महानगरपालिकाले कर र गैरकर राजस्वका दर हेरफेरसम्बन्धी विवरण केन्द्रीय सूचना प्रणालीमा समेत राख्ने प्रयोजनका लागि नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय वा सो मन्त्रालयले तोकेको कार्यालयलाई उपलब्ध गराउन सक्ने छ ।

परिच्छेद-२०

विविध

८६. **विद्युतीय माध्यमको प्रयोग गर्न सक्ने** : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि महानगरपालिकाले विद्युतीय माध्यमबाट करदातालाई अनलाइन सूचना दिने, करदाताले आफ्नो विवरण र प्रमाण अनलाइनमार्फत पेस गर्ने, महानगरपालिकालाई तिर्नु बुझाउनुपर्ने रकम अनलाइन दाखिला गर्ने एवम् त्यस्तो रकम बुझाएको रसिद दिने लगायतका करसम्बन्धी अन्य काम कारवाही अनलाइनमार्फत गर्ने व्यवस्था गर्न सक्ने छ ।

८७. **अनुसूचीमा हेरफेर** : महानगरपालिकाले यस ऐनको अनुसूचीमा आवश्यक हेरफेर गर्न सक्ने छ । तर यस ऐनबमोजिम लगाइएको कुनै कर तथा गैर कर राजस्वको दरमा संशोधन गर्ने विषय नगर सभाले निर्णय गरेबमोजिम मात्र हुने छ ।

८८. **कागजातको ढाँचा** : (१) यो ऐन र यो ऐनअन्तर्गत बनेका नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्डमा उल्लेख नभएको वा नतोलिएको कुनै विवरण, ढाँचा, तरिका वा जानकारी सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न उपयुक्त देखिएमा महानगरपालिकाले आदेश वा सूचना जारी गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम जारी आदेश वा सूचना सर्वसाधारणको जानकारीका लागि स्थानीय राजपत्रका अतिरिक्त महानगरपालिका कार्यालयको सूचना पाटी, वेबसाईट, स्थानीय पत्रपत्रिकामासमेत प्रकाशित गर्न सकिने छ ।

८९. सूचना तामेली रीत पुगेको मानिने : यस ऐनबमोजिम दिनुपर्ने म्याद, सूचना वा कागजात देहायबमोजिम बुझाए वा पठाएमा सम्बन्धित व्यक्तिलाई बुझाएको वा दिइएको मानिनेछ :-

- (१) सम्बन्धित व्यक्तिलाई नै बुझाएको,
- (२) निजको परिवारको उमेर पुगेको सदस्यलाई बुझाएको,
- (३) निजको कानून व्यवसायी वा लेखापाललाई बुझाएको,
- (४) नाबालकको हकमा संरक्षक वा माथवर व्यक्तिलाई बुझाएको,
- (५) कार्यालय वा निकाय वा संगठित संस्थाको हकमा कार्यालय प्रमुख वा सो कार्यका लागि तोकिएको कर्मचारीलाई बुझाएको,
- (६) स्वीकृत विद्युतीय माध्यमबाट सम्बन्धित पक्षको इलेक्ट्रोनिक ठेगानामा पठाइएको ।

९०. देहायबमोजिम जारी गरिएको म्याद, सूचना वा कागजातलाई रीतपूर्वकको कागजात मानिनेछ :- (१) महानगरपालिकाको कर अधिकृतको नाम र पद खुल्ने गरी दस्तखत गरिएको,

(२) कम्प्यूटर प्रविधिबाट इनस्क्रिप्ट वा इन्कोड गरिएको वा छाप लगाएको ।

९१. कागजातको अभिलेख राख्ने : यस ऐनबमोजिम कर बुझाउनुपर्ने दायित्व भएको प्रत्येक व्यक्ति वा करदाताले देहायबमोजिमका आवश्यक कागजातहरु सुरक्षित गरी आफूसँग राख्नु पर्नेछ :

- (१) यस ऐनबमोजिम महानगरपालिकामा पेस गर्नुपर्ने कागजात र सोलाई पुष्टि गर्ने अन्य सूचना तथा कागजातहरु,
- (२) कर निर्धारण गर्न सघाउ पुऱ्याउने कागजातहरु,
- (३) खर्च कट्टी गर्नुपर्ने भए सोलाई पुष्टि गर्ने कागजातहरु,
- (४) महानगरपालिकाले लिखित रूपमा सूचना जारी गरी अन्यथा तोकिएकोमाबाहेक यस दफाबमोजिमका कागजातहरु सम्बन्धित आय वर्ष समाप्त भएको मितिले कमिमा पाँच वर्षको अवधिसम्म सुरक्षित राख्नुपर्ने छ ।

९२. कर परीक्षणसम्बन्धी व्यवस्था : (१) कुनै एक शीर्षकमा वार्षिक दुई लाख वा सोभन्दा बढी रुपैयाँ कर निर्धारण भई असुल गरिएका करदाताहरुको कर तोकिएबमोजिमको समितिले अनिवार्य रूपमा परीक्षण गर्नुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कर परीक्षण गर्ने कार्यविधि कार्यपालिकाले तोकेबमोजिम हुने छ ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै एक शीर्षकमा वार्षिक दुई लाख रुपैयाँभन्दा कम कर निर्धारण भएको करदाताहरूको कर अंकमा शंका लागेमा, उजुरी परेमा वा कर निर्धारणमा त्रुटि भएको जानकारी प्राप्त भएमा समितिले त्यस्ता कर निर्धारणमा समेत कर परीक्षण गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।

९३. **अदालतलाई भएसरहको अधिकार हुने** : यस ऐनको प्रयोजनको लागि महानगरपालिकाको अधिकार प्राप्त अधिकारीले कर निर्धारण गर्न करदाताद्वारा दाखिल भएका विवरणमाथि उचित विचार गर्ने र त्यसको जाँचबुझको प्रयोजनको लागि सम्बन्धित व्यक्तिका नाममा समाप्तवाचन जारी गर्ने, बयान बकपत्र गराउने र लिखितहरू दाखिल गराउने सम्बन्धमा प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम अदालतलाई भएसरहको सबै अधिकार निजलाई हुने छ ।
९४. **कर अधिकृतको परिचयपत्र** : महानगरपालिकाको कुनै कर एकाइमा कार्यरत कर अधिकृत र अन्य कर्मचारीले परिचयपत्र आफ्नो साथमा राख्ने, काम गर्ने समयमा लगाउने र कर्तव्यपालनाको सिलसिलामा परिचयपत्र सम्बन्धित व्यक्तिलाई देखाउनु पर्ने छ ।
९५. **विभागीय कारवाही र सजाय हुने** : (१) कर अधिकृत वा कर प्रशासनसँग सम्बन्धित कुनै कर्मचारीले कर तिर्नु बुझाउनुपर्ने दायित्व भएका व्यक्ति वा करदातालाई हानि पुऱ्याउने, करको दायित्व घटीबढी गर्ने, समान अवस्थामा करदाताबीच असमान व्यवहार गर्ने, कुनै करदातालाई अनुचित फाईदा पुऱ्याउने वा करदाताबाट आफ्नो वा अरु कसैको निजी स्वार्थपूर्ति गर्ने उद्देश्यले कुनै काम गरेमा वा कानूनबमोजिम गर्नुपर्ने काम समयमा नगरी करदाता वा सेवाग्राहीलाई अनावश्यक दुःख वा हैरानी दिएमा सम्बन्धित व्यक्तिले महानगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसमक्ष उजुरी गर्न सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उजुरी परेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक छानबिन गरी सम्बन्धित कर्मचारीको सेवासम्बन्धी कानूनबमोजिम आफूलाई कारवाही गर्ने अधिकार भएको विषयमा आफैले विभागीय कारवाही गर्ने र कारवाही गर्ने अधिकार नभएको विषयमा विभागीय कारवाहीका लागि अधिकार प्राप्त अधिकारीसमक्ष रायसाथ पेश गर्ने छ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम छानबिन गर्दा अभियुक्तले प्रमाण नष्ट गर्न सक्ने मनासिब कारण देखेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले त्यस्तो कर अधिकृत वा कर्मचारीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम निलम्बन गर्न सक्ने छ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम छानबिन गर्ने अवधिभर त्यस्तो कर्मचारीलाई कामको जिम्मेवारीबाट अलग राखिने छ ।

(५) उपदफा (२) बमोजिम छानबिन गर्ने र अभियोग लागेको कर्मचारीलाई निलम्बन गर्ने वा कामको जिम्मेवारीबाट अलग राख्ने अवधि ३ (तीन) महिनाभन्दा बढी हुने छैन ।

(६) उपदफा (२) बमोजिम छानबिन गर्दा प्रचलित कानूनबमोजिम अनुचित कार्य गरेको खुल्न आएमा सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्ने छ ।

९६. **पुरस्कृत गर्न सक्ने** : (१) प्रत्येक वर्ष कानूनले तोकेको म्यादभित्र कर विवरण बुझाउने, लागेको कर दाखिल गर्ने र कर अधिकृतले अनुरोध गरेको सूचना उपलब्ध गराइ कर प्रशासकलाई सहयोग पुऱ्याउने नियमित करदाता पहिचान गरी महानगरपालिकाले त्यस्ता व्यक्ति/संस्थालाई प्रत्येक वर्ष पुरस्कार दिने व्यवस्था गर्न सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइने पुरस्कारसम्बन्धी अन्य व्यवस्था महानगरपालिकाले निर्धारण गरेबमोजिम हुने छ ।

(३) कुनै करदाताले महानगरपालिकालाई तिर्नु बुझाउनुपर्ने राजस्व नबुझाई रहेको, अन्य करदातालाई राजस्व नतिर्न नबुझाउन उत्प्रेरित गरेको भनी सूचना दिएकोमा जाँचबुझ गर्दा व्यहोरा प्रमाणित भएमा त्यस्तो सूचना दिने व्यक्तिलाई उचित नगद पुरस्कार दिइने छ ।

(४) कुनै करदाताले महानगरपालिकालाई तिर्नु बुझाउनुपर्ने राजस्व रकम तिर्नुपर्ने अंकभन्दा कम बुझाई रहेको, राजस्व चुहावट गरेको वा मस्यौट गरेका सूचना दिएकोमा जाँचबुझ गर्दा व्यहोरा प्रमाणित भएमा त्यस्तो सूचना दिने व्यक्तिलाई फरक परी असुल हुन आएको थप कर अंकको १५ प्रतिशत नगद पुरस्कार दिइने छ ।

९७. **म्याद वा हदम्याद नजाने** : यस ऐनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐनबमोजिम म्याद वा हदम्याद गणना गर्दा देहायको अवधिबाहेक गरी गणना गरिनेछ :-

(क) अदालतबाट स्थगन वा कर अधिकृत वा अन्य सरकारी निकायबाट रोक्का वा स्थगन भएको अवधि,

(ख) कुनै विषय अधिकार प्राप्त अधिकारी वा निकाय वा अदालतमा पुनरावलोकन गरेकोमा पुनरावलोकनकर्ताको अन्तिम निर्णय भएको जानकारी प्राप्त नभएसम्मको अवधि ।

९८. **बचाउ** : यो ऐन जारी हुनुअघि आ.व. २०७४/०७५ सम्मको घरजग्गा कर साबिक कानून अनुसार निर्धारण गरी असुल गरिने छ र त्यसरी गरिएको असुल उपर यसै ऐनबमोजिम भए गरेको मानिने छ ।
९९. **नियम, विनियम, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि वा दिग्दर्शन बनाउने अधिकार** : यो ऐन कार्यान्वयनका लागि आवश्यकताअनुसार नियम, विनियम, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि वा दिग्दर्शन जारी गरी कार्यान्वयन गर्ने वा गराउने अधिकार कार्यपालिकालाई हुने छ ।